

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 9, 10

SEPTEMBER ♦ 1929 ♦ OKTOBER

LETO 52

P. Hugolin Sattner:

Govor o priliki cerkvenega koncerta.

Vse umetnosti so hčerke božje. Med umetnosti štejemo slikarstvo, kiparstvo, stavbarstvo in glasbo. Dočim pa nekatere umetnosti le posredno vplivajo na človeka, je vpliv glasbe neposreden in deluje naravnost na človeško srce. Glasba je namreč dar božji, ki usposobi človeka, da more svoja čutila izražati z besedo in glasom. Vsa umetnost prihaja od Boga, ki je vzor lepote in dovršenosti, in nas mora zopet voditi k Bogu. Če to velja za vsako umetnost, velja tembolj za cerkveno glasbo.

I.

Glasbo so skrbno gojili že v starem veku. Ko je kralj David premagal vse Izraelove sovražnike, je najprej poskrbel, da se je lepo uredila služba božja. Izbral je 4000 pevcev in jih razdelil v 24 korov, ter jim dal v roke psalter, ali knjigo psalmov. In ko je bil posvečen Salomonov tempelj, so stali na vzhodni strani oltarja leviti in pevci, ki so svirali na cimbale, harfe in citre; in 120 duhovnikov je trobilo na trobente, in daleč na okrog se je razlegal glas: »Hvalite Gospoda, ker je dober, in na vekomaj traja njegova milost«. Ps. 135.

Oj, kako veličastna je pač morala biti služba božja v starem veku! Ni čuda, da so Judje ob babilonskih rekah plakali in se žalostili, spominjajoči se veličastnega bogoslužja v jeruzalemskem tempelju. Glasba je bila torej že v starem veku tesno združena z bogoslužjem, in vendar je bilo to bogoslužje slaba senca liturgične službe božje v krščanski cerkvi.

Sv. apostol Pavel piše Efežanom: »Govorite med seboj v psalmih, hvalnih in duhovnih pesmih in prepevajte Gospodu v svojih srcih«. 5, 19. — Cerkev je slušala opomin svojega apostola in prepevala psalme v podzemeljskih katakombah. Ko pa je cesar Konstantin podelil cerkvi prostost, je stopila cerkev na površje zemlje in ž njo vred se je pojavila na površini tudi glasba in zadobila konkretno obliko v gregorijanskem koralu. Tisoč

let se je cerkev posluževala edinole koralnega, enoglasnega petja, ki so ga posebno marljivo gojili v samostanih — takrat edinih središčih kulture in naobraženosti. Bili so pa samostani tudi prave pevske šole.

V srednjem veku pa se je zgodil prevrat. Renesanca, ali po naše prepород je bila nova doba, v kateri so se jele razcvitati vse umetnosti. Preprosta Marijina podoba katakombe se je umaknila umetni, v vsej zemeljski krasoti bleščeči se »Madoni« slavnega slikarja Rafaela. Istotako se je razvila cerkvena glasba po možeh, kakršen je bil Palestrina, Orlando Lasso in drugi. Preprosti, enoglasni, resnobni koral se je razvil v umetno harmonično gibanje in inštrumentalna glasba (orgle, orkester) je dala cerkvenemu bogoslužju vedno večji blesk.

Vsaka umetnost je otrok svoje dobe, cerkvena glasba tudi ne more delati izjeme. Leta 1903. je pa papež Pij X. izdal pravilnik, ki se ga morajo okleniti vsi cerkveni kori, ako hočejo delati v smislu sv. Cerkve.

II.

Da bi se vsepovsod gojila lepa, vzvišena cerkvena glasba, so se ustanovila skoro po vseh škofijah Cecilijina društva. Ljubljansko Cecilijino društvo je bilo ustanovljeno leta 1877.; leta 1927. je obhajalo 50 letnico svojega obstoja, in lahko kaže na obilne uspehe. Že leta 1878. je ustanovilo v Ljubljani orglarsko šolo, ki je izobrazila in med slovenski svet poslala neprešteto vrsto dobrih, deloma prav dobrih organistov. Društvo ima lastno glasilo »Cerkveni Glasbenik«, ki visoko nosi zastavo lepe, idealne cerkvene glasbe. Na mnogih krajih so postavljene nove, moderne orgle, ustanovljeni cerkveni zbori. Smelo trdim, da ljubljanska škofija v cerkvenoglasbenem oziru daleč presega vse sosedne škofije.

Pa kaj hodimo okoli? Ostanimo tu! Vi imate krasno cerkev, lepe orgle, za dostojno glasbo vnete duhovne pastirje, večšega in vnetega pevodjvo in številen, dobro izvežban cerkveni pevski zbor, ki danes kaže, kaj premore ljubezen do Boga, ljubezen do cerkvene glasbe. O da bi se pač vsi pevci in pevke vedno zavedali svoje visoke naloge! Cerkveni pevski zbor je zastopnik ljudstva, je tolmač njegovih srčnih, bogoljubnih čutil. Gojite vsekdar lepo, cerkve vredno glasbo. Razložek, velik razložek mora biti med svetno, gledališko, mehkužno, strastno muziko in med pravo, sveto, bogoslužno glasbo. Resnobna je stavba vaše cerkve, resnobna bodi tudi cerkvena glasba.

Velike žrtve prinaša vsakdo, ki se posveti cerkveni glasbi. Treba je redno pohajati pevske vaje, prihajati o pravem času na kor, se ne ustrašiti telesnega in duševnega napora, ne iskati svetne hvale, še manj pa se ustrašiti graje, pevati v smislu sv. Cerkve, v čast božjo, v spodbudo vernega ljudstva. To bodi naš ideal! In ta ideal navdaja danes ob slovesnem koncertu nas vse; vas izvajajoče in nas poslušajoče, in naj nas navdušuje tudi zanaprej.

O, kako lepa je šele katoliška služba božja! Veliki zvon zapoje in vabi vernike v hišo božjo. Vivos voco! Z vseh strani vro ljudje k skupnemu

središču — župni cerkvi. Božji hram se napolnjuje, ura odbije, zvonček pri zakristiji se oglasi, orgle zabučijo, mašnik stopa k oltarju v lepem oblačilu, daritev sv. maše se prične, pevski zbor, tolmač vernega ljudstva, prepeva mašne, Marijine, evharistične in druge pesmi, lepo, nežno, da se človeku srce topi. In Jezus stopi na mašnikove besede na oltar, daruje se nebeškemu Očetu v hvalivni, zahvalivni, prozivni in spravi dar. Ne teče več kri, kljub temu je sv. maša isti dar in isti darovalec, kakor na gori Kalvariji. Vmes je govor, nazadnje blagoslov, in kristjan, okrepljen z božjo besedo in napolnjen svetih milosti, se vrača na dom.

»Oj, danes je pa bilo v cerkvi kakor v nebesih,« tako je rekla stara ženica, prišedši domov. Seveda v nebesih še ni bila, nebeškega veselja še ni okusila; a pri lepi, svečani službi božji je dobila nekak predokus nebeške slave.

Še smo v solzni dolini, dobro vemo, da imajo naša dela le tedaj kaj vrednosti, če so započeta v ponižnosti, če merijo k večji časti božji. Vendar ne samo v cerkvi, tudi doma naj se na Boga nanašajo vse naše misli, besede in dejanja. Naše načelo bodi: Vse za Jezusa! Potem smo brez skrbi, da bomo enkrat deležni nebeškega veselja in bomo v zboru sv. Cecilije, naše zavetnice, na vekomaj prepevali troedinemu Bogu trikratno slavo.

Louvo Hafner:

Nekaj misli k anketi o cerkveni glasbi.

Izvor vsega je Bog, dih božanski je duša, izliv duše je glasba. Komu naj tedaj drhte najgloblji in najčudovitejši spevi naših duš? Komu naj done najkrasnejši akordi naših harf? Ni nam treba povpraševati po tistem Velikem in Izvoljenem, ker ga nosimo v sebi, ker ga sluti in pozna sleherna duša, katera ga pozdravlja in proslavlja s svojimi najčistejšimi spevi. Vsevečnega Boga naj torej časte in molijo naših duš najsvetejši odmevi.

Toda Stvarnik nas ni postavil v prekrasno svetišče, da bi mu tam prepevali slavo, ampak v prostranem svetu, v družbi človeški nam je določil prostore, na katerih bivamo in delujemo. Življenje samo, okoliščine, v katerih smo in posebno človeška družba vplivajo na slehernega izmed nas s čudovitimi močmi. Ko udari življenje s težko pestjo, tedaj zaplaka duša — in iz nje privre neizrečeno žalostna in temna pesem. Ob veselem dogodku, ob redkih smehljajih sreče vzkipi iz nje radosten, zvonkemu smehu sličen spev.

Misli in čuvstva, ki jih gojimo do oseb, s katerimi smo se sešli na življenski poti in množine raznoterih čuvstev, katere občutimo med svetom, rode posvetno, višja in blažena čuvstva, katera gojimo do Boga, pa cerkveno glasbo.

Če tudi sta izvora posvetne in cerkvene glasbe različna, vendar sta si obe vrsti s o r o d n i i n p o d o b n i. Njun cilj je najvišja lepota in obe stremita, da se ji približata. Še celo po zunanji obliki sta si v nekaterih dejanjih slični. Temni odmev žalostne duše, katero je potrl udar sveta, je sličen čudovitim žalostinkam, katere so prepevali Izraelci ob rekah babilonskih, radostne in jasne pesmi, katere je rodila srečna duša, sličijo najveselejši hvalnici, katera je zadonela na zemljo v sveti noči božični.

Cerkvena in posvetna glasba sta si tedaj enaki jasno in žarno miglajoči zvezdi, kateri drhtita in svetita istemu Neustvarjenemu in Najvišjemu v pozdrav in čast.

Marija Zalar:

Nekaj za naše cerkvene zборе.

Kar velja o najboljših zborih posvetne glasbe, to velja tudi o cerkvenih zborih. Če se naveličamo vedno in vedno poslušati istega solista, se naveličamo najboljše, vedno iste solistinje, tako se naveličamo vedno istega cerkvenega zbora. Svet je nervozen, nenasitljiv v izberi umetnosti in zato brez lastne volje nehvaležen. Kako vzradoščeni pozdravljajo posetniki gledališč — nove goste na odru. Zdi se nam, da vidimo in slišimo v eni in isti igri ali pesmi zopet nekaj novega — nekaj bolj izvirnega — ako nam zapoje nov ali vsaj še neznan glas. Ako je boljši — nas očara, ako je slabši, vemo onega tembolj ceniti. Mnoga gledališča svoje najboljše moči izmenjavajo — da ostane živahnost zaželenih izpremembe na odru — ki tako dobro in blagodejno vpliva na poslušalce. Isto velja za cerkve. Ljudje, ki so v bližini ene cerkve ali navezani na svojo farno cerkev, ne poiščejo radi v nedeljo druge cerkve, osobito oni ne, ki imajo lastne sedeže, prav zaradi slavnostnih maš. Pa tudi časa ni ob vsaki uri.

Ali bi ne kazalo, da bi cerkve po parkrat v letu izmenjale za en ali drug nastop svoje zборе? Tako gostovanje bi imelo svoje dobre vplive. Pevci bi postali bolj agilni, bolj zainteresirani, bolj sigurni, neko veselje bi jih zdramilo iz zaspanosti. Z zanimanjem bi sledili vsému, kar bi na sosednem koru opazili lepega, novega, vzpodbudnega.

Pa tudi v razvedrilo bi bili taki poleti. Včasih izlet zbora kam na deželo! Vse drugo življenje bi bilo med pevci — vse drugo zanimanje med ljudstvom. — Vsaka družba, vsaka šola, vsako društvo naredi kak izlet, ali mora ravno cerkveni zbor vedno doma čepeti? Boste li rekli? Denarja dajte, pa gremo! Tudi drugi ga ne dobe za izlete posebej — a z dobro voljo bi se dalo vendar napraviti kaj. Tam kakšna produkcija v cerkvi in ljudstvo bi šlo tudi Vam na roko. Dober organizator vse zmore, premaga vse ovire in vse težave. Treba bi bilo tudi v tem oziru — modre razvrstitve — urediti načrt skupnih izletov vseh izletnikov — pa bi cerkvena glasba zopet nekaj pridobila na ugledu in na napredku.

Dodatek uredništva. Prinašamo te vrste z namenom, da bi vzbudile vsesplošno zanimanje za cerkveno glasbo. Prosimo cerkvene glasbenike, naj se izrečejo o predloženem nasvetu.

Josip Klemenčič:

Cerkven koncert na Bledu.

Radovljiško pevsko okrožje je priredilo 15. avgusta t. l. na Bledu cerkven koncert. Kot voditelj tega pevskega nastopa se čutim dolžnega, da napišem par vrstic v pojasnilo in se smatram upravičenega dostaviti par pripomb. To zato, ker bi sicer kdo utegnil, ne upoštevajoč zunanje in notranje okoliščine, napačno tolmačiti celoten izid, na eni strani precenjevati neuspehe, na drugi strani podcenjevati uspehe. V ta namen zadostuje, če na kratko opišem potek pripravljanja koncerta.

Na sestanku pevovodij posameznih zborov se je sprejel predlog, da nastopi naše pevsko okrožje enkrat s cerkvenim koncertom. Razlika sama mika in ker se nekoliko čuti, da je precej težko leto za letom sestavljati zanimive in privlačne programe svetne pesmi, ne kakor da ne bi bilo dovolj literature, marveč ker mora pevovodja uvideti, da je vsaj polovica novejše produkcije našim povprečnim in podpovprečnim zborom absolutno nedostopna, tako in zato se nam je zdela zaenkratna prememba vsebine toliko bolj dobrodošla. Tudi tvorijo jedro naših prosvetnih zborov cerkveni pevci in vsi pevovodje so organisti. Kot kraj koncerta se je določila blejska farna cerkev, ki ima kor in orgle za to. Sklenili smo po kratki debati, da nastopijo zbori skupno s skupnim programom, čeprav bo na ta način več učenja, ker bo moral vsak zbor naštudirati vse pesmi, zato pa bo vtis bolj enoten in petje mogočnejše. Na spored smo postavili: Premrl: Kyrie in Agnus Dei iz maše na čast sv. Jožefu, Fr. Schubert: Gloria in Sanctus iz maše v G-duru, Širola: Sanctus iz Missa poetica, Dugan: Tebe, Boga hvalimo, Sattner: Zima je proč iz oratorija Vnebovzetje Marijino, Schwab: Zdrava, Marija, Kimovec: Večerni ave, Premrl: Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod, Mlinar-Cigale: Ave, tisočkrat ave, končno dve moji Marijini. V par dneh so bile note razmnožene in razposlane in šli smo korajžno na delo. Kako so vežbali in se trudili posamezni zbori, mi ni znano; zdi se, da so bili naporji precejšnji, ker je korajža deloma pojemala, nekateri pa se sploh niso lotili. Prva skupna vaja in poskušnja na Jesenicah je vendar pokazala nekoliko upanja, da bo morda šlo. Druga v Radovljici je bila najboljša, ker je bila udeležba najštevilnejša. Vadili smo štiri in pol ure skoraj nepretrgoma, do vlaka, do popolne izmučenosti. Škoda da ni bila mogoča nobena taka vaja več. Tretja in zadnja vaja zopet na Jesenicah je bila tudi pomanjkljiva, ker udeležba ni bila popolna. Pri teh skupnih vajah sem zvedel, koliko so se trudili doma. Nekateri so vadili skoraj večer za večerom, uro za uro, kljub poletni vročini in obilici poljskega dela. Spričo toliko dobre volje kljub vsem pomanjkljivostim, ki sem jih opažal in nevarnostim, ki sem jih moral slutiti, nisem smel in maral odnehati, najsi bo kdo tudi drugačnega mnenja. Sama dobra volja v umetnostnem udejstvovanju gotovo ni zadostna in ne opravičuje. Toda nismo delali samo z dobro voljo, bilo je še dokaj moči, le časa je bilo premalo in druge ovire, predvsem gmotne žrtve so bile prevelike. Zelo dobro bi nam bila dela tudi večja moralna podpora, ki je od zunaj nismo bili deležni v taki meri, kakor jo je zaslužila že stvar sama. Vedno bolj in bolj doživljam, da nam je treba v naših časih in v novih razmerah skrajnega žrtvovanja in najvišjega idealizma. In v nasprotju z našim kulturnim udejstvovanjem, ki se centralizira in omejuje na artiste ter mesta,

ki provinco izključuje, zlasti preprosto podeželje, ki apelira na deželo le tedaj in v toliko v kolikor meni, da mora dežela gmotno prispevati, s tem n. pr. da si instalira radio, da poseti ljudsko predstavo drame ali opere, da napolni blagajno pri pasijonu, v nasprotju s takšnim kulturnim udejstvovanjem sodim, da moramo delati na to, da izobrazujemo potom primerneга samoudejstvovanja tudi deželo in preprosto ljudstvo. Narodi, ki so resnično kulturni, skrbе za to. Proslulo centraliziranje in monopoliziranje ustvarja možno da kulturo prestolnic, dočim je narod izločen in obsojen, da životari v žalostni neizobraženosti. Nazorno in v nelepi podobi se pokaže to nasprotje, ki je za nas značilno, kadar se srečata oba ekstrema, n. pr. na ulici: pariška velemoda in balkanske opanke. Poleg moralne podpore, ki si jo želimo in ki nam jo more dati tako mesto kot dežela, na ta način, da se zanima, da odobrava in spremlja naša prizadevanja, poleg tega izražam željo, in zakaj ne tudi prošnjo, naj bi izobraženi pevci mesta neizobraženim po deželi pomagali z nasvetom in dejansko. Kaj koristi, če se pripelje izurjena družba in koncertno nastopi. Lahko se reče, da ima od takega nastopa kraj in dotični krajevni zbor toliko kot nič, pa naj je slišal še tako lepo in najlepše petje. Čisto drugačen bi bil uspeh, če bi nastopil domači zbor, podprt s par dobrimi in prijaznimi, v pravem pomenu demokratskimi tovariši. Kar vem, to trdim. Ko smo za ta nastop prvokrat poskusili, so mnogi manjkali, najbrž, ker so že vnaprej obupali, vendar so dobili posamezni, ki pa so le prišli pogledat, kmalu pogum, ko so videli, da nekateri dobro drže. Tako je, peščica pogumnih podpre množico slabotnih. Naravnost idealna, se mi zdi zato, bi bila taka so-pomoč in kulturna vzajemnost med deželo in mestom, a prav zato se bojim, da je gola utopija. G. Premrl je dozda edina izjema, ki pride rade volje pomagat, kadar more. — Z ozirom na neprijetnost, ki sem jo imel s Širolovim Sanctusom in deloma z Duganovim Tebe, Boga hvalimo, pri vajah in celo pri koncertu samem, naj opozorim naše zборе na važen nedostatek oz. na tehnično enostranost vsega našega petja sploh. Naša posebnost, dobra ali slaba, je ta, da smo navadili svoja ušesa tekom dolgega časa na homofono harmonijo, na akord v toliki meri in s takim samozadovoljstvom, da moremo v krajši pesmi od melodije popolnoma abstrahirati. To je tisto, čemur se divijo tujci, ko prvič slišijo našo pesem: naša živa, jasna, lahka, prijetna durova harmonija. Lahko bi rekli, naši pevci so mojstri take »instrumentacije«. Ta spretnost je tako velika, da celo preprostejši zbori brez posebnih težav zmorejo tudi težje pesmi, samo da so akordne, homofone. Brž smo jih zmogli tudi mi, kar smo imeli na sporedu takih skladb, čeprav niso bile, razven par, ravno najlažje. In vendar je vsa ta spretnost, še tako popolna, le preenostranska in nezadostna. Prav za prav niti ne maram poudarjati spretnosti, ker učiti se je treba vseeno, hočem poudariti le, da je čut in smisel za homofono harmonijo tako velik, da se take pesmi brez posebnega truda privadimo in jo bomo tudi zapeli, kadar bo treba, zanesljivo in s sigurnostjo. Manjka pa našim zborom še umevanja kontrapunkta in polifonije. Če je taka skladba štiriglava, je tudi štirikrat težja in prav za prav še večkrat, ker ni dosti, da vsak glas zase obvlada svojo nalogo, marveč jo mora obenem v konkurenci in v nasprotju z ostalimi tremi. Vrhtega je kontrapunktična melodija čisto svojevrstna. Če se v homofoniji glasovi medsebojno podpirajo, si v polifoniji drug drugemu nasprotujejo in morajo biti zato, kakor že v skladbi sami, tudi v grlu pevcev čisto samostojni. V tem je vsa skrivnost in težkoča. In res smo imeli z obema hrvatskima skladbama precej truda, dasi so se jih pevci radi učili. No, končno smo imeli s Hrvatoma še smolo, ker moram priznati: prvo kitico Širolove skladbe smo čisto skazili, druga je bila boljša, Duganova pa se nam je nekoliko zmajala kot nalašč pri poslednjih štirih taktih. Ta nesreča me je potem morila do konca, gotovo po nepotrebnem, ker so pevci vzdržali do zadnjega v največji pazljivosti in v najboljšem razpoloženju, dasi utrujeni od skoraj neprestanega poldrugournega petja. — Drugo je ritmika

lahkega tempa ($\frac{2}{8}$, $\frac{6}{8}$). Skladba pisana v taki meri se razmeroma dokaj težko lepo, lahko to poje (Zima je proč), posebno v številnem zboru. Ravno tako $\frac{4}{8}$, $\frac{3}{4}$ takt, če je tempo hitrejši (Schubert). Zato smo, da bi se izognili Scili, zategovanju, ki se meni zdi še neznosnejše, nekoliko sekali in tako zadeli ob Karibdo. Pri tej priliki sem opazil, kar je itak znano, da počasne tempe radi zavlačujemo, hitre pa prehitavamo, napaka, ki izvira iz pomanjkanja živega ritmičnega čuta in lepe deklamacije. Torej note in ton vzdržati! To pa zavisi, kar je tudi znano, od pravočasnega in pravilnega dihanja in poudarjanja.

Tako smo prirejali naš koncert in ga dovršili, brez odmeva iz javnosti. Ko je kaka stvar končana, si dostikrat mislimo: zdaj bi vse to drugače in boljše napravili. Tudi jaz. Žal, da pride dobra misel tako rada prepozno. — Zahvaljujem se g. svetniku Oblaku, da nam je dal na razpolago kor in cerkev. Posebej se zahvaljujem g. svetniku in skladatelju Sattnerju, ki nam je v svoji ljubeznivosti preskrbel notni material za njegovo skladbo in končno g. Premrlu, ki nam je bil s spremljevanjem na orglah v močno oporo in ki je dal z njemu lastno precizno izvedbo treh orgelskih solo-točk koncertu umetniški sijaj.

P. Hugolin Sattner:

Nove orgle v Domžalah.

Dne 18. novembra 1928 je orgelski mojster Franc Jenko iz Št. Vida nad Ljubljano postavil v domžalski župni cerkvi nove orgle, ki so bile kolavdirane šele 13. julija 1929. Kolavdacijo so izvršili trije člani škofijske glasbene komisije: kanonik dr. Fran Kimovec, konz. svetnik A. Premrl in podpisani.

Dispozicija orgel:

I. manual:

1. Principal 8'
2. Burdon 8'
3. Filomela 8'
4. Gamba 8'
5. Salicional 8'
6. Oktava 4'
7. Flavta 4'
8. Mikstura $\frac{2}{3}$ ' čvetera
9. Trobenta 8'

II. manual:

10. Vijolinski principal 8'
11. Dunajska flavta 8'
12. Dolce 8'
13. Vox coelestis 8'
14. Dulciana 4'
15. Flauto traverso 4'

Pedal:

16. Violon 16'
17. Subbas 16'
18. Pianobas 16'
19. Borduna 8'

Prosta kombinacija, bas-melodija, pedalna menja, manualni sklep, oktave navzgor in navzdol. — Meh z enim krepkim zajemalcem je na dnu orgel, izvrstno zgoščen; polni ga motor $\frac{3}{4}$ konjske sile, ki je postavljen v bližnjem stolpu in deluje popolnoma tiho. Za silo se meh tlači tudi z nogo.

Omara, načrt arhitekta Vurnika, je jako dragocena in predstavlja v fasadi svetega Frančiška Serafinskega s solnčno pesmijo. Nekateri pogrešajo v prospektu piščali, ki so najlepši kras orgel. Lahko bi se bilo spojilo oboje.

Orgle so pnevmatične, sapnice na stožke; zelo okusni igralnik stoji pred orgelsko omaro, registri so praktično razvrščeni nad drugim, zbiralniki in zveze pa pod prvim manualom.

Za svojo osebo ugotavljam:

1. da se je mojster natančno držal dispozicije in izpolnil vse točke pogodbe, sklenjene med njim in cerkvenim predstojništvom;
2. da je ustroj dovršen in celih osem mesecev še ni bilo nobene hibe;

3. je intonacija, ki je duša orgel, prav dobra in značilna, principal jedernat, flavte ljubke in gibčne, salicional malo, gamba premalo rezoča, dulce dražesten, zlasti če se mu pridruži še Dulciana 4', mikstura bliščeča, tudi s superoktavo še plemenita. V pedalu že široko menzuriran Vijolon in Subbas, kateremu Borduna pomaga do hitrejšega odgovarjanja. Prvi in drugi manual sta primerno diferencirana, in dasi imajo orgle samo 19 pojočih registrov, so vendar v njih zastopane vse mere od 2'—16' in vse vrste glasov: principali, flavte, godala, jezičniki; dispozicija jako dobra;

4. je funkcija zelo točna;

5. so vse mere tako normalne, da se človek pri orglah hitro čuti domačega;

6. je material prvovrsten, piščali lepo razvrščene, v sredi pot za uglaševalca, malo ozka, pa prostor na koru ni dopustil širše;

7. daje meh zadostno in mirno sapo s pritiskom 90 mm.

Orgle stanejo 150.000 Din, omara sama 30.000 Din, skupaj 180.000 Din.

G. Jenka morem priporočati za vsake orgle, ker je vesten, umen in ima dober okus. V Ljubljani, dne 8. avgusta 1929.

Dr. Josip Mantuani:

Dvorni svetnik prof. dr. Eusebius Mandyczewski †.

Spet je izstopil eden najpomembnejših glasbenokulturnih delavcev iz aktivnih vrst: Eusebij Mandyczewski, znan tudi vsem našim rojakom, ki so posejali dunajski konservatorij in uporabljali tamošnji bogati arhiv, se je poslovil za vedno od nas. Tiho, skromno — a ne neopaženo.

Rojen je bil kot sin pravoslavnega svečenika v Črnovcih (sedaj Cernaui), glavnem mestu Bukovine, dne 18. avgusta 1857. leta. Šolal se je doma do srednješolske mature, potem je pa šel na Dunaj, da se posveti na vseučilišču strokovnim študijam. Zaeno je pa študiral tudi glasbo pri Mart. Gust. Nottebohm, pozneje tudi pri Rob. Fuchsu. L. 1880. je popustil univerzitetne študije in se zapisal izključno glasbi. V tej stroki je tako napredoval, da je mogel prevzeti l. 1881., torej kot 23 letnik, vodstvo pevske akademije (Wiener Singakademie). L. 1887. je postal arhivar in bibliotekar družbe prijateljev glasbe (Gesellschaft der Musikfreunde) in je to službo opravljal vestno in neumorno do svoje smrti, torej 42 let. Ko mi je lani nekdo prinesel z Dunaja presenetljivo novico, da Mandyczewskega ni več v zbirkah, ker je baje umirovljen, sem mu pisal, da-li prihaja še kdaj v arhiv in muzej? Odgovoril mi je takoj: »Da-li prihajam še v zbirke? Vsak dan vsaj po dvakrat.« Pa ni le neprenehoma sam urejeval in nadziral katalogiziranje, ampak je tudi redno osebno prevzemal vodstvo po muzeju in tolmačenje lepih zbirk, ki jih pač nihče ni poznal bolje, kakor on. Tam se je kazala njegova izredna pedagoška nadarjenost; v preprosti besedi, brez zverženih stavkov in brez tujk, ki pač bluffirajo poslušalca, a zameglijo smisel, je tolmačil bistvo in zgodovino glasbil, vsakomur umevno, tako da je posetnik odšel res poučen iz zbirk, ako je imel le malo zanimanja za stvar.

Pri tem je pa ostal tudi z živo umetnostjo v stiku. L. 1888. je začel izdajati celotno zbirko Schubertovih kompozicij. V teku desetletja je redigiral 21 vrst v 40 velikih zvezkih. Poleg tega je prevzel še tudi vodstvo

šole novoustanovljenega pevskega društva (Singverein) l. 1893., a začetkom 1894. leta je oddal to breme na trdna ramena mladega Ferdinanda Loeweja, ker je bil sam preobložen z drugim delom.

Ko je bil l. 1897. zaključen 40. zvezek Schubertovih del, je podelila Mandyczewskemu univerza v Leipzigu častni doktorat modroslovja. Tudi Dunaj se mu je nekoliko oddolžil z lepo srebrno čašo, ki nosi napis: »Schuberto probato, Haydeno probando«; torej je bil Mandyczewski že kmalu po zaključitvi izdaje Schubertovih del designiran za izdajatelja Haydnovih skladb.

L. 1897. je postal tudi učitelj za nauk o glasbilih na dunajskem konservatoriju, pozneje tudi na c. k. glasbeni akademiji, a l. 1898. je bil poleg dr. G. Adlerja najresnejši kandidat za mesto rednega profesorja na dunajski univerzi.

L. 1900. je prevzel za Adolfom Prosnizem kot profesor pouk glasbene zgodovine, a 1914. tudi kontrapunkta in kompozicije. Za vokalni kontrapunkt je bil poleg Viktorja pl. Herzfelda, profesorja v Budapešti, prva avtoriteta.

Razen tega dela je vršil vestno svoje obveznosti tudi kot referent za glasbene štipendije v ministrstvu za bogočastje in pouk i kot član izvedeniške komisije. — Ponovno je bil tudi na čelu dunajskega društva glasbenih umetnikov (Wiener Tonkünstlerverein).

Ker je bil resnično vnet za poglobitev glasbene kulture v širokih slojih, je negoval glasbo v domači hiši in skušal vzbujati zanimanje za to tudi pri drugih. V njegovi hiši so izvajali večinoma skladbe, ki jih na koncertnem odru ni bilo slišati. K takim večerom je bilo povabljenih le nekaj prijateljev. Tem potom so prišle na dan Bachove arije z obligatnim spremljanjem na glasbilih, prirejene za takojšnjo rabo (Publikacije nove Bachove družbe, letnik 10.—13. in 15.).

Kot snujoč umetnik je priobčil več klavirskih variacij, pesmi za ženske in moške zборе ter šest liturgij za rumunsko pravoslavno cerkev.

Z ženskim zborom, ki ga je ustanovila njegova — pred njim umrla — soproga Albina, je nastopal tudi javno in izvajal bisere skrite glasbene literature.

Ko so l. 1909. slavili spomin Haydnove smrti, tedaj so tudi sklenili, da naj začno izhajati dela Jos. Haydna. Redakcija je bila položena takoj v Mandyczewskijeve roke (dosedaj so prišli na svetlo 3 zvezki sinfonij, 3 zvezki klavirskih sonat in oba oratorija).

Krog Mandyczewskijevih somišljenikov in prijateljev je bil izbran, mednarodn — a dandanes so ti možje ali pomrli ali pa stopili iz prvih vrst: Pierre Aubry, Joh. Brahms (ta je bil sredotočje!), Ign. Brüll, H. v. Bülow, Friedr. Chrysander, Peter I. Čajkovskij, A. Door, A. Dvořák, Jul. Epstein, J. N. Fuchs, Rob. Fuchs, Jos. Gänsbacher, K. Goldmark, Sir George Grove, Angul Hammerich, Rich. Heuberger, Wilh. Jahn, Jos. Joachim, Ed. Kremser, F. Liszt, Sir Alex. Mackenzie, Ch. Malherbe, Ant. Rubinstein, Stef. V. Smolenski, Friedr. Spitta in še več drugih.

Letošnja huda zima mu je nadelala zadnji kos življenske poti proti trajnemu počivališču. Obolel je in moral v bolnico. Zdravniki so smatrali, da je dovolj okreval in so ga poslali na deželo, da se okrepi. A tam je dobil pljučnico in zatisnil v Sulzi pri Perchtoldsdorfu za vedno svoje mile oči dne 13. julija t. l.

Najodličnejša poteza Mandyczewskijevega bistva je bil njegov lep značaj. Ob odprtem grobu je rekel svečenik (pri pogrebu dne 17. julija t. l.), da vrača blagi rajnik Stvarniku otroško čisto dušo, kakršno je obdržal od krsta do smrti. To je bilo do pičice res. Vsakomur je rad pomagal, brez zavisti je šel interesentom na roko, na vsako vprašanje je dal odgovor, niso ga utrudila tudi dolgovezna razmišljanja strokovno bolj šibkih posetnikov; s svojim pozitivnim znanjem je polnil vrzeli v znanju mlajših sodobnikov. Njegova sodba je bila sigurna in vselej utemeljena: vendar ni zahteval zase nikdar brezpogojne avtoritete; ž njim je bilo lahko razpravljati — do gotove meje. Domišljavosti, suffisanci, nadutosti in polovičarstvu pa ni bil prijazen, prenašal jih je molčé pa tudi dosledno; škodoval pa ni nikomur.

Mestna občina dunajska je priznala njegove velike zasluge na glasbeno-kulturnem polju s tem, da mu je podelila častno občanstvo.

Mnogo Slovencev se ga bo spominjalo z veseljem, ako so prišli s tem redko lepim značajem v ožji stik. Kdor ga ni poznal, je mnogo zgubil. Zdaj ga ne bo več na pomoč in — to pravijo Dunajčani — tudi nadomestiti ga bo težko ali celo ne.

Zdaj spi trajno spanje na osrednjem pokopališču dunajskem, v isti vrsti častnih grobov, kakor Schubert in Brahms. — Have pia anima!

Franc Kramar:

Za Bogom častimo — Travnova.

Ena najbolj znanih in priljubljenih starih Marijinih pesmi je bila v prejšnjem stoletju — in je po mnogih krajih tudi še zdaj —¹ prazniška za Veliki Šmaren »Za Bogom častimo * Marijo najprej«. Pesem je zato tako priljubljena, ker ima res tako mil in prazniškimi besedami primeren napev, da se še vedno lahko o njej reče, da je izmed vseh starih, kar se jih poje o tem prazniku, še vedno najlepša. Prvič je bila natisnjena 1833. leta v L. Dolinarjevih »Napevih za pesmi v godove in praznike celega leta«, in sicer dvoglasno. Ko so bili ti napevi 1862. l. drugič ponatisnjeni, je bila tam postavljena čveteroglasno. Tretjič je bila natisnjena v II. delu »Cecilije« (starejša izdaja), kjer je bila zelo popravljena in je bila natisnjena v štiričetrtinskem taktu namesto v tričetrtinskem, pod označbo

¹ Ko sem n. pr. v Poljanah hotel pevce naučiti novejši Foersterjev napev iz »Cecilije« na besede »Za Bogom častimo«, so pevci odločno zahtevali na te besede stari napev, češ da je lepši. Seveda sem jim rad ugodil, ker je ta napev tudi ljudstvu bolj znan kot Foersterjev. — Pis.

»neznanega skladatelja«. Četrtrič je bila natisnjena v 7—8. prilogi »Cerkv. Glasbenika« l. 1925., kjer jo je preuredil dr. Fr. Kimovec in jo je označil za L. Dolinarjevo (1794—1863). Misli se je splošno, da je res Dolinarjeva, toda prav slučajno sem zvedel, čigava je v resnici. Brskal sem namreč nekaj po neki stari »Zgodnji Danici« (1856. l.) in sem notri našel P. Hicingerjev članek »Petje v naših ljudskih šolah« (str. 210). Tam Hicinger priporoča učiteljem, da naj poleg posvetnega petja gojijo v šoli tudi cerkveno petje, in jim priporoča, da naj rabijo poleg takrat novejših pesmi tudi stare cerkvene pesmi, kot n. pr. g. Travnovo »Za Bogom častimo Marijo najprej« itd. Torej Travnovo! Jaz mislim, da tak resen zgodovinski pisatelj, kot je bil Peter Hicinger (ki je bil tudi duhovnik), se nam ne bo kaj takega zlagal, tako da smemo kar reči, res je! Kdo je bil ta g. Traven? To je bil nekdanji naš poljanski župnik gosp. Janež Traven, rojen v Dobu 25. dec. 1781. l., posvečen 1813. l., duhovni pomočnik pri sv. Petru, nato v stolni cerkvi v Ljubljani, župnik v Poljanah, naposled dekan v Ribnici, kjer je umrl 19. sept. 1847. l. O njem sem pisal v »C. Gl.« že 1920. leta (str. 24—25), da je Rihar sprejel še s t njegovih napevov v svoje »Viže za sv. pesmi« in jih čveteroglasno postavil in da se razun dveh nahajajo vse v Kimovčevi zbirki »Rihar renatus«. Fr. Rakuša piše pa o Travnu v znani knjigi »Slovensko petje v preteklih dobah«, da je »Traven zložil precej napevov, ki se morajo pred Riharjem med najboljše šteti; peli so jih v stolnici in nekaj tudi po deželi«. Toliko o Travnu in o njegovi »Za Bogom častimo«.

Srečko Koporc:

„O srbski narodni pesmi.“

(Predavanje dr. Milojevića v Pragi.)

Na povabilo ravnatelja praškega drž. konservatorija dr. Jan. Branbergerja je prišel predavat v Prago belgrajski muzikolog dr. Milojević na temo »O srbski narodni pesmi«. Predavanje se je vršilo 10. junija t. l. v dvorani konservatorija. Bilo je v toliko zanimivo, v kolikor je imelo interesa za Čehe, ki jim je »jugoslovanska glasba« še precej neznana, čeprav so priredili že mnogi različni pevski zbori več koncertov z narodnim programom.

Uvodoma je orisal Milojević celotni glasbeni začetek v Srbiji sploh, omenil, da nimajo Srbi take glasbene tradicije kot jo imajo (n. pr. ostala plemena!!) Slovenci v Jugoslaviji.

Srbska glasbena zgodovina začne dobivati prve obrise po kosovski tragediji — do Mokranjca, ki ga imenuje in primerja Milojević za srbskega — Smetano. Ni sicer Mokranjac to, kar je Smetana, vendar je i pri Smetani opora in glavno pozorišče »narodna pesem«; in pri Mokranjcu je isto. Za Mokranjcem je navedel Milojević približno glavne stebre srbske novejšje glasbe: Hristić (narodna orientiranost!), Konjović (romantik, s pomanjkljivo kompozitorno tehniko!), Binički (velika sila!) in še druge skladatelje do danes.

Po tem kratkem pregledu je začel obdelavati temo »O srbski narodni pesmi«. Povedal je, kje je pravi izvir »srbske narodne pesmi« — »tam, kjer so se naši predniki bojevali za svobodo in pravico pred Turki — v srbskih

gorah«. Omenil je nekatere značilnosti srbske narodne pesmi n. pr. obseg melodične črte od kvarte do none, dalje ritmične in metrične spremembe. Za primer je zaigral par tipičnih pesmi. Kar se tiče metrične stavbe v periodi (ali prosto komponiranih stavkih), ki so rapsodično prosti, je omenil Milojević, da je nekaterim pesmim tipičen znak »troaktnost« motivična stavba iz enega motiva, ki se varijira itd. Ni pa omenil, kaj je s kadencami, dinamiko itd., tudi o vsebinski strani srbske narodne pesmi ni povedal nič. Melodika ima celo eksotičen značaj, nikakor pa nima turških vplivov. Kot tip eksotičnosti v srbski narodni pesmi je tudi »melizmatičnost«.

Stem je približno Milojević izčrpal svoje predavanja. Za Čehe je bilo to predavanje le površna slika; motilo je predavanje, ker je Milojević bral svoje predavanje v češkem jeziku, katero mu je preložil iz srbsčine na češčino dr. Proházka. Predavatelj se je kolikor mogoče trudil (s srbskim akcentom!), da bi kolikor mogoče verno sledil češkemu akcentu, kar pa ni šlo; vsled tega je imelo predavanje bolj intimen značaj.

Druga stvar, ki je motila predavanje, je bil trenutek, ko so bolgarski dijaki (okoli 20) demonstrativno zapustili dvorano (o tem so obširno pisali češki listi).

In tretja neljuba stvar je bila — spor s prof. Kubo. Kuba je znan folkloristični nabiratelj balkanskih pesmi.

Prof. Kuba se peča s folkloro vseh mogočih narodov, peča se svojih 35 let. Res da niso vse pesmi tako prirejene kot bi morale biti, res pa je — da prof. Kuba pozna srbsko pesem drugače nego dr. Milojević. Če je pa rekel Milojević, da je tudi »strokovnjak«, naj rajši potrpi, saj ni šlo za kakšne »osebne titulacije«, ampak za predavanje. Da je pa bilo vmes nekoliko politike, je treba vzeti le »Muzikalni pregled« (Stara Zagora — Bolgarija) in sicer številko, ki prinaša sliko in članek o Kubi. Kako bi lahko Milojević vse drugače obdelal »srbsko narodno pesem«, o tem niti ne pišem. Primer, ki mu ga ni para v obdelavi »narodne pesmi«, so izdaje »Državne založbe« v Moskvi 1928 pod upravo prof. Veselinka n. pr. »Kirgiške in tartarske narodne pesmi«.

Pri Rusih se je treba učiti, tudi kaj in kako je početi z narodno pesmijo. Učiti se jo ceniti in ohraniti tako kot je v resnici, žal, da tudi pri nas še ni »specijalista«, ki bi jo brezhibno obdelal.

Primer mojstrske obdelave (literarno-umetniške) »Gorskega vienca« sem imel priliko slišati od belgrajskega univ. prof. dr. Popovića, ki ga ne bom nikdar pozabil. Mnogo boljši kot znanstvenik je Milojević glasbenik, to je dokazal na tem večeru, ko je njegova gospa zapela nekoliko tipičnih srbskih narodnih pesmi v priredbi svojega soproga, ki so glede harmonizacije, klavirskega stavka in načina obdelave — res zanimive.

Franc Kramar:

Katere stare cerkvene pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom.

c) Odpevi romarski za na božjih potih.

1. Na Brezje se bomo peljali, * Mariji se bomo čes dali. (Iz Gozda.)
2. O Marija Kuraščka, * Naša Mati ljublena. (Iška Loka pri Igu.)
3. O Marija Dobrovska. (Ig pri Ljubljani.)
4. Lepa Mokronoška fara, * Še lepši je Zalostna gora. (Novomeška okolica.)
5. Lejpa je šentpeterska fara, * Še lepši je Trška gora. (Novomeška okolica.)
6. Marija Zâplaska, * Prosi za nas Boga! (Dolenjska.)
7. Kdur če po božjih potih hoditi. (Dolenjska.)

8. Prov deleč smo priromali. (Dolenjska.)
9. O Marija milostna, * Vsmili se čez nas! (Matena pri Igu.)
10. Marija, ki v tronu sediš.
11. Marija, pros' za nas!
12. Na gōri stanuješ, * V nebesih kraljuješ. (Splošno znana.)
13. O Marija, Mati, čista D'vica, * Vzem' me ti za romarja lepú. (Primskovo.)
14. Od Marije jemlem slovó. (Dolenjska.)
15. Vzemimo od Marije slovó. (Dolenjska.)

Pri procesiji v času suše.

Ozri se, Marija na suho zemló. (Ižanska.)

Za romarje na Križni gori itd.

1. O sveti križ, na nas poglej, * In nam svoj sveti žegen dej. (Ig pri Ljubljani.)
2. Kamor priromamo, * Jezusa najdemo. (Kleče na Gor.)

d) Odpevi v čast Materi božji pri lavretanskih litanijah.

1. Vsmiljena Mati, usmili se nas. (Tomišelj pri Ljubljani, Primskovo.)
2. O Dobrotljiva, * O usmiljena. (Tomišelj pri Ljubljani.)
3. Le hodimo za Marijo. (Matena pri Igu.)
4. Mati dobrotljiva, * Mati Jezusova. (Tomišelj.)
5. Marija, le Ti pomagaj nam! (Ižanska.)
6. Lepa si, lepa, Roža Marija. (Matena pri Igu.)
7. Bodi pozdravljena * Sveta Devica. (Matena pri Igu.)
8. Bodi pozdravljena, * Bodi češena. (Tomišelj.)
9. Bod' češena, o Marija.
10. Prosi Marija, oj prosi za nas.
11. Angêlci lépo pojejo. (Dobropolje.)
12. O Mati Marija, usmili se nas! (Iz zbirke Ivana Paplerja.)
13. O Marija, polna gnade. (Več napevov.)
14. O sveta Devica. (Iz zbirke Ivana Paplerja.)
15. O Marija, Mati mila. (Iz zb. I. Paplerja.)
16. Prosi, Marija.
17. O Marija, čista D'vica. (Šenturška Gora.)
18. O Marija. Božja Mati.
19. Mati naša Ti ostani. (Iz zbirke Fr. Migliča.)
20. O bodi Ti pozdravljena! (Matena. Zložil Anton Kramar.)
21. Naša ljuba Gospa. (Slivnica, Primskovo itd.)
22. Marija Rožica, * Čista brez madeža. (Matena pri Igu, Gojzd.)
23. O Marija vsmiljena, * Naša Mati ljubljena. (Matena pri Igu.)
24. O Marija, naša Mati. (Dva napeva.)
25. Češena bodi tavženkrat. (Podgozd nad Igom.)
26. O Marija, počešena.
27. Marija, bodi slavljena * Čez kore angeljske! (Matena. Zložil A. Kramar.)
28. O Marija, rožni cvet. (Golo nad Igom.)
29. Češčena Marija, češčena si Ti. (Šenturška Gora.)
30. Presveta Devica, * Nebeška Kraljica. (Št. Janž pri Tomišlju.)
31. Vsi Marijo počastimo.
32. Angele' v nebesih hodijo. (Šenturška Gora.)
33. Marija vsmiljena Gospâ.
34. Ti si Marija špejgu lep. (Iška vas pri Igu.)
35. O Marija, Ti si res * Lepa zarja iz nebes.
36. Sveta Marija.
37. Bodi nam Kraljica.
38. Svet b'mo mogli zapustiti.

39. Dan's k Tebi pridemo vsi mi.
40. O Marija, svitla zvezda. (Primskovo.)
41. Jest Te pozdravim, Marija Devica. (Ig pri Ljubljani.)
42. Kaj pomaga letâ svet. (Ig.)
43. O Marija gnadliva. (Golo nad Igom itd.)
44. Eden slavček je priletel. (Golo, Pijava gorica.)
45. Marija, lahko noč.
46. O Mati, Ti Devica.
47. Z angelci Ti pojemo. (Golo nad Igom.)
48. O Devica, Ti Kraljica. (Golo nad Igom.)
49. O Marija čista, sveta. (Golo nad Igom. Dva napeva.)
50. Poglejmo Marijo, ki v tronu sedi. (Golo nad Igom.)
51. Marija, pros' Boga. (Iška vas pri Igu.)
52. O sveta Marija.
53. Marija v tron' sedi. (Golo nad Igom.)
54. Bod' počesena tavženkrat. (Dva napeva.)
55. Mat' ljublena, vsmil' se čez nas. (Iz Podgozda nad Igom.)
56. Sovražne pušice. (Iz Sarskega nad Igom.)
57. Marija, grešnim tolažnica. (Šmarje na Dol.)
58. Bod' češena d'vic Devica. (Iz Iga pri Ljubljani.)
59. Naša Mati bodi. (Iz Iga pri Ljubljani.)
60. Marijo počastimo vsi.
61. Marija pros' Boga za nas. (Šenturška Gora.)
62. O ljuba Gospa * Presvet'ga srca. (Podbrezje.)
63. Kadar ura odbije. (Kleče na Gor.)
64. O Marija, kol'k' si lepa. (Kleče na Gor.)
65. Zdej pa mi zapojmo vsi: Marija! (Dolenjska.)
66. Sej lepših rožic ni na svet'. (Dolenjska.)
67. O Marija, čista D'vica. (Gradež na Dol., Primskovo.)
68. Mati naša bodi. (Dobropolje.)
69. Sveta d'vic Devica. (Dobropolje.)
70. Marija, Ti pomagej nam! (Dobropolje.)
71. Bod' češena tavženkrat! (Dobropolje, Bohinj, Gojzd, Šenturška Gora.)
72. Luba Devica, * Nebeška Kralica. (Dolenjska.)
73. Nej b'lu lun'ce in zvezdic ne. (Dolenjska.)
74. Devica vseh devic. (Gojzd nad Kamnikom.)
75. Sveta Marija, * Za nas Boga prosi! (Gojzd.)
76. Marija, Mati vsmiljena.
77. O bod' nam Mati milostna. (Gojzd nad Kamnikom.)
78. Češena si, Marija Ti! (Gojzd.)
79. O Marija, božja Mati. (Trije napevi.)
80. Bodi pozdravljena. (Je več napevov iz raznih krajev.)
81. Češena bod', Marija Ti. (Gorenjska. Dva napeva.)
82. O Marija miljena. (Valta vas.)
83. K Tebi, k tebi o Marija. (Valta vas.)
84. O Mati premila. (Valta vas.)
85. Marija, Marija, le Ti pomagej nam! (Valta vas.)
86. Ti si, Marija, rožni cvet.
87. O Devica Mârija Ti.
88. Zaupno se zatečemo. (Gojzd nad Kamnikom.)
89. Prečista si D'vica presveta. (Gojzd.)
90. Le prosi za nas. (Gorenjska.)
91. Devica si preslavljena.

92. Mati božje milosti.
93. Mat' nebeška, Ti Kraljica.
94. Luba Gospa * Presvet'ga srca. (Selo na Dolenjskem.)
95. O prečastiliva Gospa. (Ilova Gora.)
96. Lepa si, lepa si, Roža Marija.
97. O sveta Marija, Mati Jezusova. (Šenturška Gora.)
98. Le prosí, Marija, le pros' svoj'ga Sina. (Šenturška Gora.)
99. Kirie eleison, * Prosi Boga za nas! (Šenturška Gora.)
100. Naša lublena Gospa. (Primskovo, Podbrezje.)
101. Vsim, ki s prave poti smo zavili. (Primskovo, Podbrezje.)
102. Sveta Marija, * Prosi za nas Boga Marija! (Primskovo. Dva napeva.)
103. Marija, Mati milostna. (Primskovo.)
104. O Marija, naša preljuba Gospa. (Primskovo.)
105. Pomagej nam, Marija Ti! (Primskovo.)
106. Prosi Marija, prosi za nas! (Primskovo.)
107. O Marija, ljuba Mati. (Primskovo.)
108. Naša Mati * v svojem zlati. (Primskovo.)
109. O Marija Ti Devica. (Primskovo.)
110. O Marija kronana. (Šenturška Gora.)
111. Marijo veselo častimo. (Šenturška Gora.)
112. Prosimo te, vsliši nas. (Šenturška Gora.)
113. Angele' lépo pojejo. (Šenturška Gora.)
114. O Marija, hval'mo Te.
115. Devica sladka, mila, sveta.
116. O sveta Marija, Ti prosi za nas! (Šmarje na Dol.)
117. Marija, Mati milosti.
118. Daj nam milost zadobiti. (Šent Jošt.)
119. Marija, pros' Boga za nas!
120. Mati grešnem tolažnica. (Šent Jošt pri Vrhnikih.)
121. Lepa si, lepa si D'vica Marija.
122. O Marija, pros' Bogá.
123. Oj lepa Marija, oj glas nam uzet'. (Šenturška Gora.)
124. Bodi pozraulena, * Marija kronana. (Primskovo.)
125. O Marija bod' češena, Teb'...
126. Marija, le prosí Boga za nas.
127. Glej nas, pred Teboj klečimo.
128. O prosí, le prosí, * Marija, za nas! (Šent Jošt pri Vrhnikih.)
129. Prosi, Marija, pros' svoj'ga Sina.
130. O Marija, si sprosilá. (Šent Jošt pri Vrhnikih.)
131. Marija, vsliši Ti naš glas! (Primskovo pri Litiji.)

(Konec prihodnjíč.)

Iz slovenske glasbene prošlosti.

Viktor Steska:

Javna glasbena šola v Ljubljani od leta 1816. do 1875.

(Nadaljevanje.)

L. 1842. je konzistorij predlagal preustroj glasbene šole in nastavitve novega drugega učitelja. L. 1847. je študijska dvorna komisija naročila, naj na Maška strogo pazijo in ob kakem prestopku odločno proti njemu postopajo.

Takega postopka pa ni bilo treba, ker se je Mašek šolskih ur vestno držal, seveda brez vse vneme, glede nravnosti pa je po svoji drugi poroki neoporečen. Če ministrstvo

vztraja, da se Mašek zopet zasliši, se bo to izvršilo, toda Mašek bo odgovoril, kakor l. 1841., pristavil pa bo še, da od l. 1834. ni bilo nič nakupljeno, staro pa razjeda zob časa, vse prošnje na dvorno študijsko komisijo pa so našle le gluha ušesa; vloga za popravilo klavirja in orgel je ostala brez odgovora. Pri takih razmerah bi se tudi ob najboljšem učitelju učila obrabila, zlasti še radi neprimernega prostora. Mašek se tudi izgovarja, da otežuje pouk množica oddelkov, v katerih mora poučevati učence, in kratka doba, ko mora izvežbati učiteljiščenike za uporabne organiste. Temu bi se dalo marsikaj oporekati, popolnoma prazen pa ta zagovor vendar le ni. Zato je konzistorij že večkrat predlagal, naj se glasbena šola preustroji in potrebni glasbeni inventar nabavi oziroma popravi.

Pomnožitev učnih moči smatra konzistorij tembolj za potrebno, ker se je učiteljišče razširilo in je treba v muziki izobraziti tudi take gojence, ki še nikake glasbene vzgoje niso uživali. Ta preustroj bi se z malimi stroški dosegel; pridetil bi se le še pomožni učitelj z nagrado 200 gld. in poskrbelo za učila.

Naučno ministrstvo je 20. okt. 1853., št. 10.509 zahtevalo izjave glede preustroja glasbene šole. Naročilo je, naj se odgovori na sledeča vprašanja:

1. Obkorej bi se glasbeni pouk podajal učiteljiščenikom in obkorej učencem glasbene šole?

2. Ali bi se glasbeni učitelji, ki morajo biti za pouk usposobljeni, ne mogli proti nagradi uporabiti pri pouku na kaki drugi šoli v Ljubljani?

3. Ali si ne bi mogli kot pevski učitelji na gimnaziji in realki, kot glasbeni in pevski učitelji na zasebnih zavodih ali kot korni pomočniki pri stolnici in pri župnih cerkvah zagotoviti postranski zaslužek?

4. Kakšno upanje za napredovanje se jim more obljubiti, če bodo svoje dolžnosti vestno izpolnjevali?

Tem vprašanjem je ministrstvo priključilo pripombo, da ne namerava le na novo osnovati pevske in glasbene šole, ampak jo spraviti tudi v ožji stik z normalno glavno šolo in s tem tudi koristiti cerkveni glasbi na Kranjskem.

Konzistorij je namestništvu 19. nov. 1853., št. 2383/395 sporočil, da je izjava ravnateljstva normalne šole priložena. Njegovo mnenje pa je:

1. Glasbeni pouk se ne more dajati učiteljiščenikom po dve uri na dan, drugim učencem pa po štiri ure, ker bi se moral pouk vršiti v dveh prostorih, ker je redni pouk od 8—11 dopoldne in od 3—5 popoldne. Za glasbeni pouk bi se mogla porabiti ura od 11—12 in popoldne po rednem pouku, in sicer v dveh prostorih, ker bi sicer imelo nekaj rednih učencev, ako bi se glasba poučevala v dveh urah, med rednim poukom in glasbenim po eno uro odmora, kar ni želeli. Poleti bi se ura od 11—12 lahko prenesla na popoldan, seveda bi morala potem tudi normalka pričeti popoldanski pouk šele ob treh.

Porazdelitev tvarine za šestoddelčni glasbeni pouk se še ne more izvršiti, ker je treba stika z dotičnimi učitelji.

Glede remuneracije se konzistorij tudi ne more izjaviti, ker so vsa mesta za proste predmete na gimnaziji in realki zasedena, na normalki pa tudi ni nobenega praznega mesta, pač pa se utegne na zasebni trgovski šoli g. Mahra dobiti kak postranski zaslužek za glasbenega učitelja, ker se tu poučujejo razni predmeti.

Tudi bi mogel kvalificiran glasbeni učitelj dobiti postranski zaslužek na kakem zasebnem ženskem zavodu, ki sedaj nastajajo, ker takih pomožnih sil vedno primanjkuje. Posamezni učenci, ki bi hoteli še bolj napredovati v glasbi, bi ga gotovo tudi rabili za nadaljnji zasebni pouk, ako bi si učitelj pri šolskem pouku pridobil njih zaupanje. Pri cerkvah pa bi ne mogel nič zaslužiti, ker so vse ubožne in same komaj izhajajo.

Deželna vlada za Kranjsko je 29. julija 1854., št. 8135 sporočila konzistoriju naslednji ministrski odlok z dne 3. julija 1854., št. 13.166:

Normalnošolski zaklad ne more prevzeti bremen, ki presegajo potrebe ljudske šole in učiteljišča. Zato more za petje in glasbo le toliko žrtvovati, kolikor zahteva izobrazba učiteljskih kandidatov, ki bodo kot učitelji petje in glasbo širili po deželi. Zato ljub-

ljanske glasbene šole ne bomo odpravili, ampak razširili in potrebam primerno uredili. Zato naj deželna vlada Maška upokoji in dovoli zakonito pokojnino, mesto glasbenega učitelja pa odda začasno s plačo, kakršno je imel Mašek, t. j. 450 glđ in 50 glđ nagrade. Začasni učitelj naj nastopi v začetku novega šolskega leta in naj poučuje 24 ur na teden.

Glede ureditve in vodstva te šole naj veljajo začasno te odredbe:

1. Glasbena šola je oddelek normalke in učiteljišča.

2. Glasbena šola ima dve glavni nalogi: a) glasbeno izobrazbo učiteljiščnikov in b) vežbanje drugih učencev v petju in glasbi. V tem oziru naj bo vaja za poznejše učiteljiščnike in naj širi napredek v petju in glasbi sploh.

3. Učiteljiščniki naj se vadijo v petju in na orglah ter v generalbasu. Učiteljišče naj vzgoji dobre orglavce, ki bodo mogli znane in navadne pesmi po cerkvah spremljati ter igrati potrebne kadence in preludije. Igranje na gosli naj se prepusti zasebni pridnosti učencev, učitelj naj jim da le navodila in naj semtertja poskuša z njimi vaje, da se prepriča o njih napredku.

4. Za petje in glasbo naj porabi učiteljišče 12 ur na teden.

5. Glasbene ure naj se sprejmo v urnik.

6. Vsi učiteljiščniki morajo obiskovati glasbene ure, kar naj nadzira ne samo glasbeni učitelj, ampak tudi normalnošolski vodja.

7. Če se žele posamezni učenci izvežbati v pihalih, naj jih učitelj v njih stremljenju tudi podpira.

8. Učenci si morajo sami nabaviti gosli ali druga glasbila, na katerih se med šolanjem vadijo; prav tako si morajo pod učiteljevim vodstvom sami nabrati note za koral, za cerkvene in šolske pesmi. Šola ne posoja nobenih glasbil, ampak edinole note v prepis.

9. Izpit iz petja in glasbe se vrši istočasno z drugimi predmeti. Redi se vpisujejo v spričevalo za učno sposobnost.

10. Pomožni ali začasni učitelji, ki se po nekaj učiteljskih letih oglase za sposobnostni izpit za samostojne učitelje, morajo napraviti skušnjo tudi iz petja in orgel, da dokažejo, koliko so napredovali po lastni pridnosti.

11. Učiteljiščniki dobivajo pouk na orglah popolnoma brezplačno.

Glede drugih učencev veljajo pravila:

12. V glasbeno šolo se sprejemajo samo učenci, ki obiskujejo vzorno glavno šolo, le izjemoma tudi drugi.

13. Sprejemata jih vodja normalke in glasbeni učitelj. Pri sprejemanju naj se gleda na starost, domače razmere in glasbene zmožnosti. Redno naj se sprejemajo dečki med 7—10 letom, po 10. letu pa le, če imajo že kaj glasbene izobrazbe.

14. Sprejeti uživajo glasbeni pouk 4 leta.

15. V vsak letnik se sprejme 5 učencev brezplačno, 5 pa proti ukovini, skupaj torej v vsak letnik po deset.

Ukovina, ki jo dogovorno določita glasbeni učitelj in ravnatelj, se porabi za pomožnega učitelja glasbe.

16. Učenci, ki ne kažejo nobene glasbene zmožnosti, ali so kljub opominom malomarni, se odpuste; dobri učenci pa lahko tudi po dokončanem 4. letu nadaljujejo uk, posebno če se žele izobraziti za učitelje glasbe. Mesto med letom odpuščenih učencev se smejo novi sprejemati.

17. Vsi v glasbeno šolo sprejeti učenci se morajo propisno poučevati v petju in klavirju ali na goslih. Večina naj se prideli h goslim.

18. Glasbeni učitelj naj poučuje 12 ozir. 14 ur. Te ure naj se primerno razdele med petje in gosli ali klavir. Ko se privzame pomožni učitelj, naj se vaja posameznih učencev na več ur razdeli.

19. Za glasbenega učitelja in pomočnika določene ure se sprejmo v urnik. Njih obisk se ne sme motiti z nobeno postransko ali ponavljalno uro.

20. Ako se žele učenci glasbene šole učiti še kakega drugega glasbila, morajo za to glasbenemu učitelju plačati primerno nagrado, če jih sam ne oprosti.

21. V določenih urah se sme pouk vršiti le v petju, na klavirju in na orglah.

22. Učenci, ki se vadijo na goslih, si morajo za domače vaje gosli sami nabaviti, le siromašnim naj se kaj pomaga. Splošno načelo bodi: vsak naj ima svoje glasbilo zase.

23. Smoter posameznih letnikov se ne da natančno določiti. Napredek učencev je navadno odvisen od pridnosti in spretnosti glasbenega učitelja.

24. Glasbena šola se začinja vsako leto z normalko in traja celo leto z možno najkrajšimi odmori. Poučuje se razen ob nedeljah in praznikih vsak dan, tudi na medtedenski prosti dan.

25. Učenci glasbene šole morajo napraviti vsako leto skušnjo v petju, na goslih in klavirju, ozir. tudi na drugih glasbilih; sicer se pa smeta vodja in šolski nadzornik tudi med letom prepričati o pridnosti in napredku učencev in metodični sposobnosti glasbenega učitelja. Tudi deželna vlada se bo po šol. nadzorniku prepričevala o šolskem prospehu. Tudi učenci, ki se posebe uče glasbe, se smejo udeležiti skušnje.

26. Premije (darila) za pridne učence darujejo le dobrotniki ali prijatelji glasbe.

27. V glasbeni šoli je treba, kakor v drugih šolah, skrbeti za red.

28. Glasbeni učitelj se ne sme pogoditi s kakim drugim javnim ali zasebnim zavodom, sme pa ob nedeljah in praznikih pomagati na stolnem koru.

29. Glasbenemu učitelju se poveri proti zavezi povračila nadzorstvo nad učili. Inventar naj se napravi v več izvodih. Vsak novo nabavljeni predmet naj se v inventar vpiše. Na to naj pazi vodja.

30. Predlagana šola za pevske vaje dijakov, ki so glasbeni pouk že uživali, se z glasbeno šolo ne more zvezati in glasbeni učitelj se ne more tudi s tem poukom obremeniti; pač pa naj se petje na normalki pridno goji. Te vaje naj se prepuste kakemu učitelju normalke.

Za predlagano nabavo orgel in za popravo klavirja se nakazuje 100 gld ozir. 25 gld iz kranjskega normalnošolskega zaklada.

Glede novega klavirja naj se odda izjava, ni li preprost klavir za prvi pouk učencev bolj primeren kakor dragocen klavir. Nabava 10 violin naj izostane. Muzikalije, ki se nameravajo nabaviti, naj se označijo.

Istega dne, 29. julija 1854, je deželna vlada že razpisala mesto začasnega glasbenega učitelja.

Vlada je ministrski odlok sporočila konzistoriju z vabilom, naj potrebno ukrene.

Ravnateljstvo normalke je 11. sept. 1854 konzistoriju sporočilo, da zahteva ljubljanski orglar za male nove orgle 250 gld, kamniški pa 300 gld, za popravo klavirja pa 40 gld. Ker je dovoljenih le 125 gld, naj konzistorij odredi, kaj je storiti.

Na razpis službe začasnega glasbenega učitelja se je oglasilo 8 prosivcev:

1. Podobnik Marko, učitelj 1. razreda višjega oddelka v Kranju,
2. Podobnik Josip, učitelj v Škofji Loki,
3. Kler Ludovik, kapelnik ljubljanskega gledališča,
4. Mašek Kamil, zasebni glasbeni učitelj v Ljubljani,
5. Fiby Henrik, učitelj na goslih Filh. dr. v Ljubljani,
6. Hilscher Josip, zasebni učitelj glasbe v Ljubljani,
7. Nedved Anton, učitelj petja na c. kr. češki realki v Pragi,
8. Gruf A. J., učitelj vzorne šole v cesar Francovih laznih na Češkem in obenem glasbeni učitelj istotam.

Nekoliko pozneje je došla še prošnja Jana Jakscha iz Prage. Priloge spričujejo, da je spreten glasbenik. Rojen je v Ulrichsbergu na Češkem, ima 26 let in je dovršil z odliko teoretski in praktični izpit na orglah v Pragi; je delaven član ondotnega Cecilijinega društva, izvrsten goslar in obenem komponist. Toda po dovršenem izpitu se ne izkazuje z nobeno službo, kjer bi se bil praktično udejstvoval in se je bržkone bolj zavzel

za violinske produkcije, le pred l. 1850. je bil najbrž 4 leta pomožni učitelj ob strani nekega učitelja na normalki.

Trije prosivci: Kler, Kamilo Mašek in Hilscher Josip niso dokazali s spričevali učne sposobnosti, ki je predpisana, zato se ne morejo vpoštovati.

Anton Nedved tega tudi ni dokazal, pa je verjetno, da je usposobljen, ker so ga proglasili za sposobnega za glavnega učitelja.

Fiby Henrik je napravil dveletni učiteljski tečaj in prinaša glede glasbe najboljša spričevala, pa ima šele 20 let.

O bratih Marku in Jos. Podobniku bi človek sodil, da sta oba dobra vzgojitelja in učitelja petja. Josip poučuje tudi gojenke v uršulinskem samostanu v Škofji Loki. Morda je Marko teoretsko bolj izvežban in praktično spretnejši, toda metodično ga Josip prekaša, kakor kaže presenetljiv napredek loške pevske šole precej v 1. letu po ustanovitvi.

Anton Nedved je tudi zelo sposoben. V Pragi je zbudil pozornost, da so ga sprejeli za delavnega člana Cecilijinega društva. Čeprav se pri njem poudarja petje kot glavna stroka, je vendar izvežban tudi kot goslar, orglavec (musica sacra) in v drugih glasbilih.

Še bolj sposoben za učitelja glasbe utegne biti Gruš A. J., če vpoštevamo njegovo večletno učiteljevanje, njegove izvrstne ocene, njegova odlična spričevala, glasbeno znanje, literarno delovanje in solidno vedenje, katero hvali tudi gimn. ravnatelj Nečasek.

Zato se predlagajo: 1. Gruš A. J., 2. Nedved Anton, 3. Podobnik Josip.

To terno je sestavil šolski nadzornik in jo izročil kanonikom, da se izjavijo.

Stolni dekan Karel Zorn je s predlogom soglašal. Kanonik Janez Novak je menil, da se je treba v prvi vrsti ozirati na domačine, ki poznajo ljudstvo, njegove potrebe, jezik in pesmi, zato je predlagal: 1. Marka Podobnika, 2. Josipa Podobnika, 3. Gruša. Kanonik dr. J. Pogačar je predlagal: 1. Gruša, 2. Jakscha, 3. Marka Podobnika. Častni kanonik Jos. Kek: 1. Gruš, 2. Jaksch, 3. Nedved.

Normalnošolski ravnatelj Šlaker se je 14. sept. 1854, ko je predložil prošnje, izjavil: Kamil Mašek in Jos. Podobnik sta svoje usposobljenje dokazala s pričevali tukajšnje glasbene šole. Henrik Fiby je dovršil na konservatoriju glasbenih prijateljev na Dunaju 4. in 6. letni tečaj z odliko, višji dveletni učiteljski tečaj na Dunaju z dobrim uspehom, drugih pet prosilcev je dokazalo svoje usposobljenje s privatnimi spričevali.

Gruš in oba Podobnika imajo definitivne službe, kar je treba vpoštovati, ker je razpisana služba le začasna. Kaj naj n. pr. Marko Podobnik počne, če čez mesec ali čez leto zgubi to službo, s svojimi 6 nepreskrbljenimi otroki? Zasebna spričevala niso zanesljiva. Zato ne predlaga nikogar.

Vlada je 22. sept. 1854, št. 11.216 sporočila konzistoriju, da je po odloku ministrstva za bog. in uk z dne 3. julija 1854, št. 13.166 Gašper Mašek s koncem septembra 1854 vpokojen. Predloži naj predpisane listine radi odmere pokojnine. Vlada je 6. okt. 1854, št. 11.657 nakazala Gašp. Mašku za 25 letno poučevanje pokojnino letnih 225 gld od 1. oktobra 1854 dalje.

Vlada je 10. nov. 1854, št. 11.560 imenovala Kamila Maška za začasnega glasbenega učitelja z letno plačo 500 gld k. v. Zaprisežen je bil 1. dec. 1854.

Ravnatelj normalke je vprašal Kamila Maška, kaj glasbena šola potrebuje. Mašek je 8. dec. 1854 odgovoril:

1. Zelo potrebno bi bilo nabaviti nove muzikalije; stare so obrabljene in raztrgane. Seznam del, ki naj bi se nabavila, je priložen.

2. Nov ali vsaj dobro ohranjen klavir je tem potrebnejši, ker stari ne bo mogel dolgo vztrajati. Če se nastavi še drugi učitelj, bo drugi klavir neobhodno potreben za drugo sobo. Pri nabavi novih orgel naj se pazi, da bodo orgle opremljene s pedalom. Zelo potrebne bi bile tudi 3 ali 4 gosli in metronom, da se učenci navadijo pravega takta.

O kakem fondu za glasbeno šolo pa podpisanemu ni nič znano.

Inventar je l. 1854. obsegal 45 knjig in skladb, 2 glasbili: popravljen klavir in nerabne orgle, 4 večje pulte, 2 omari za note, 4 klopi, 2 lesena stola in 2 leseni šolski tabli s stojalom.

Ravnatelj normalke je Maškove predloge 8. dec. 1854 sporočil konzistoriju. Glede fonda je bil mnenja, da se bo mogel fond nabirati šele tedaj, če si bodo starši glasbenih učencev pridobili zaupanje do šole.

Konzistorij je 12. jan. 1855, št. 2459/409 poročal o tem vladi. Orgle se za 100 gld, dovoljenih od vlade, niso mogli dobiti. Malahovsky v Ljubljani je zahteval zanje najmanj 250 gld, Rumpl v Kamniku pa 300 gld. Na posredovanje Gregorja Riharja je naposled obljubil novi orglar Deu, da jih radi reklame naredi za 100 gld, seveda le s tremi spremeni brez pedala. Zato so mu dali klavir v popravo in orgle v delo z naročilom, naj za pedal prostor prihrani, da se pozneje dopolni, če bo ugodna prilika. Vlada naj pri ministrstvu posreduje, da dovoli še 40 gld za pedal. Hkrati prosi tudi za nakup potrebnih muzikalij za ok. 70 gld, za nov klavir in Mälzelov metronom.

Filharm. društvo je prosilo vlado, da bi smel Mašek dvakrat na teden zvečer poudčevati v društvu, toda le v zimskih mesecih. Po zaslišanju ravnateljstva normalke in konzistorija je vlada to dovolila.

Vlada je zahtevala, naj Kamilo Mašek pri posameznih muzikalijah še dostavi ceno, enako pri metronomu. Cena se je glasila na 130 gld 50 kr.

Konzistorij je 27. marca 1855, št. 566/83 naznanil vladi, da je orglar Deu postavil orgle, klavir je pa že prej popravil. Rihar in Kamilo Mašek sta orgle odobrila, zato naj se orglarju 125 gld takoj nakaže. Vlada je 4. aprila 1855 to storila. Vlada je sporočila 3. avg. 1855, da je ministrstvo dovolilo za pedal 40 gld. (Konec prihodnjič.)

Organistovske zadeve.

Dne 17. t. m. se je vršil občni zbor »Zveze organistov za Slovenijo« v Celju.

Na občni zbor je došlo 12 delegatov in sicer 5 iz ljubljanske in 7 iz mariborske škofije. Prišlo je pa tudi še 23 drugih organistov, tako da je bilo skupaj 35 organistov. Došli so iz zelo oddaljenih krajev n. pr. od koroške meje, iz Metlike, z Vrhnike, Bleda, iz Prekmurja in Medjimurja itd. Predsednik Klančnik je otvoril zborovanje, iskreno pozdravil zborovalce, posebno pa še č. g. Premrla, konz. svetnika in skladatelja, kateri nas je počastil s svojim obiskom.

Prečital se je zapisnik zadnjega občnega zbora in zapisniki odborovih sej. Vsi sklepi, storjeni na zadnjem občnem zboru in na odborovih sejah, so se točno izvršili. Predsednik je nato podal obširno poročilo o dosedanem delovanju, kateremu so zborovalci sledili z velikim zanimanjem. Iz tega poročila smo razvideli, da je odbor zelo pridno deloval, za kar se mu je od zborovalcev izrekla iskrena zahvala.

Predsednik je poročal o nekaterih uspehih, katere je »Zveza« dosegla n. pr., da sta oba oblastna odbora, ljubljanski in mariborski upeljala na obeh orglarskih šolah na lastne stroške obvezen pouk v občinskem tajništvu, kar bo za organiste velike važnosti.

Tajnik g. Kuntara Viljem je poročal, da je »Zveza« od zadnjega občnega zbora prejela, rešila in odposlala 134 dopisov. Tajniško poročilo je bilo zelo zanimivo radi statistike o organistih in njihovih plačah.

Iz tajniškega poročila smo doznali, da je že več kot polovica organistov zavarovana pri Pokojninskem zavodu, kar je tudi lep uspeh organizacije.

Blagajniško poročilo je podal mesto obolelega g. Zdešarja g. Premrl. Iz poročila smo razvideli, da je »Zveza« imela dohodkov 2000 Din, izdatkov 1131 Din. Sklenilo se je, da ostane dosedanja članarina: 500 Din letno.

V odbor so bili soglasno voljeni sledeči: Klančnik Franc, org. v Šmartnu ob Paki, predsednik; Lipar Peter, org. v Mengšu, podpredsednik; Kuntara Viljem, učitelj glasbe v Celju, tajnik; Zdešar Ivan, org. pri Sv. Petru v Ljubljani, blagajnik; Lavrič Josip, org. v Ljubljani in Grum Anton, organist na Vrhniki,

pa pregledovalca računov; Stanko Premrl, ravnatelj stolnega kora v Ljubljani, razsodnik.

Pri slučajnostih je bilo podanih veliko zelo važnih predlogov, katere si je odbor zabeležil in jih bo skušal uresničiti. Na razna vprašanja so zborovalci dobili točne odgovore in pojasnila.

G. Grum Anton je predlagal, da se naj g. Bervar Karel za zasluge na glasbenem polju imenuje za častnega člana. Predlog je bil živahno pozdravljen in soglasno sprejet.

Ves čas zborovanja, ki je trajalo dve uri, je vladalo med zborovalci najlepše soglasje in veliko navdušenje. Predsednik je nato zaključil lepo uspelo zborovanje z željo, da se kmalu zopet snidemo in da bi mu tedaj bilo mogoče poročati o novih uspehih. Popoldne so se zborovalci podali na razvaline gradu celjskih grofov, od koder so občudovali lepi razgled in krasno lego celjskega mesta. Le prehitro je prišel čas ločitve. Ločili smo se s željo, da se skoraj snidemo.

Koncertna poročila.

V času velikih počitnic je koncertno življenje v Ljubljani in drugod po naših mestih večinoma mirovalo. Vršila se je samo akademija jugoslovanskih železničarjev in brodarjev združena s koncertom. Nastopili sta žel. glasbeni društvi »Drava« iz Maribora pod vodstvom g. Horvata in »Sloga« iz Ljubljane pod vodstvom g. Svetela. Vmesne samospelve sta pela gg. Živko in Premelč. Akademija je lepo uspela. — Izmed koncertov oz. glasbenih nastopov drugod omenjam prvo javno produkcijo novo ustanovljene glasbene šole v Ljutomeru dne 2. junija. Nastopili so učenci v klavirju, goslih in mladinskem petju. Peli so Adamičeve, Premrlove, Schwabove in narodne pesmi. Uspeh je bil prav dober. — Pevski zbor glasbenega društva »Ljubljana« je priredil tekom svetovaclavskih dni v Pragi koncertno turnejo po češkoslovaški republiki. Nastopil je v dveh velikih koncertih v Olomucu in Pragi in dosegel pod vodstvom svojega sedanjega pevodvode dr. A. Dolinarja prav lepe uspehe. — 8. septembra je isti pevski zbor pod istim vodstvom koncertiral v novoproglašeni baziliki v Rajhenburgu. Pel je Marijine in druge pesmi slovenskih skladateljev ter več izbranih ruskih cerkvenih skladb. Uspel je kar najbolje. Kot solisti so sodelovali sopranistinja gdč. Gerlovičeva, solistinja gdč. Pirčeva, tenorist g. Gostič, pri dopoldanski škofovi maši pa je poleg zbora »Ljubljana« sodeloval kot solist tudi njen član basist g. Likovič. Podpisani sem zaigral na novo blagoslovljenih velikih Brandlovih orglah s 40 registri šest samostojnih orgelskih komadov skladateljev: Büsserja, Boelmanna, A. Bossija, Canestrarija in Guilmanta. — 9. julija je v dvorani visoke glasbene šole »Tartini« v Trstu igrala pianistinja prof. Pöhl pet skladb (Andante religioso in štiri mistične preludije) naše rojakinje gdč. Fride Ščekove. Zbrani poslušalci so sledili skladbam z zanimanjem in obilnim priznanjem. — 14. julija se je vršila v Rogaški Slatini velika pevska slavnost, kjer so nastopila razna pevska društva iz Slovenije. — L. 1923. osnovano pevsko društvo »Biljana« iz Ohrida je na svoji turneji po Sumadiji in Vojvodini obiskalo tudi Belgrad in koncertiralo v glavni dvorani novega doma Radničke komore. — 15. avgusta pa se je vršil na Bledu koncert radovljiskega pevskega okrožja, ki o njem poročamo v posebnem članku.

Stanko Premrl.

Dopisi.

Kočevje. Po daljšem molku naj zopet poročam nekaj novic z našega cerkvenega kora. Najnovejše, kar morem poročati je to, da je letos prvič v Kočevju pri velikonočni procesiji zadonela velikonočna slovenska pesem. Ravno tako tudi pri procesiji svetega

Rešnjega Telesa, kjer je močan slovenski zbor, sestavljen iz najboljših članov Glasbenega društva, krasno popeval v dolgi procesiji lepe slovenske evharistične pesmi domačih skladateljev, za kar se vsem gospem, gospodičnam pevkam in gospodom pevcem, ki so se potrudili v hudi vročini k procesiji, da povzdignejo čast Najsvetejšemu in obenem propagirajo za povzdigo slovenskega cerkvenega petja v Kočevju, tem potom najiskrenejše zahvaljujem. Najzgodnejše je, da so vsi pevci cerkvenega slovenskega kora, brez razlike strank, se celo leto točno udeleževali cerkvenega slovenskega petja, kakor tudi slovesnih maš, katerih je bilo pet instrumentalnih in pri katerih je sodeloval dijaški orkester.

Dalje moram z veseljem omeniti, da so nove orgle že naročene in je gosp. Jenko v Št. Vidu že pričel z delom. Želeti in upati je, da bi se o božičnih praznikih že oglasile. Dispozicijo za nove orgle je izdelal gosp. dr. Fr. Kimovec.

Zelo je škoda, da ravno sedaj, ko se pripravljajo nove orgle, nastaja kriza pri slovenskem cerkvenem koru. Zapustila nas je in se preselila v Celje naša vrla, odlična, povsod dobro znana solistinja in zborova pevka gospa dr. Rajhova. Četrto leto od kar sem jaz tukaj, je sodelovala z vso vnemo pri cerkvenem petju kot solistinja in kot zborova pevka. Ni se ustrašila nobenih težav, ter mi v vseh zadregah in v raznih okolnostih pomagala, kolikor je mogla. Poveljevala je s svojim krasno donečim glasom čast božjo in bodrila tudi s tem še druge, da so se redno udeleževali cerkvenega petja, tako da je bil zbor tem popolnejši. Zelo, zelo žal nam je, da odhaja od nas. Želim ji v imenu cerkvenega zbora vso srečo in zdravje v Celju, ter se ji tem potom najsrčneje zahvaljujem za obilen trud. In prav tako tudi g. dr. Rajhu, ki mi je večkrat pomagal s svojim basom, pa tudi kot čelist pri orkestru in pri solospievih.

Odšla je tudi od nas druga jako dobra in odlična sopranistinja, gospa soproga gosp. sodnega svetnika Jermana, ki mi je tudi dalj časa pomagala pri cerkvenem slovenskem petju s svojim lepim, simpatičnim glasom. Tudi nje nam je jako žal, ter se ji najiskrenejše zahvalim za njen trud. V tej težki krizi res ne vem, kako bom nadomestil te moči, posebno ker tukaj v Kočevju zelo primanjkuje dobrega pevskega materijala.

Poročati moram tudi, da so se v tekočem letu vršili tukaj trije koncerti. Svetovno slavno znani kvartet »Zika« je priredil en koncert v hotelu »Trst« in en cerkven koncert v mestni župni cerkvi. V cerkvi so igrali: 1. Mozart: Ave verum. 2. Suk: Svati Vaclave, meditacija. 3. Češka narodna. 4. Brahms: Andante. 5. Pidrl: Adagio. 6. Händel: Largo. 7. Nesvera: Uspavanka. 8. Dvořak: Andante As-dur. Kako sta koncerta izpadla, ne bom popisoval. Vsak kdor pozna te umetnike, lahko ve, kaj znajo. Vsakega, kdor ima kaj smisla za godbo, naravnost očarajo.

Majnika se je vršil v hotelu »Trst« koncert Glasbenega društva, čigar uspeh je bil srednji, izvzemši solotočke, katere je izvajala z vso fineso in preciznostjo gospa dr. Rajhova.

Težko pričakujemo novih orgel in takrat upam, da bo zopet kaj za poročanje v »Cerkvenem Glasbeniku«.

N. Loboda.

Z Goriškega. (Nekaj spominov iz dožitkov v zvonskih zadevah.) — V drugi polovici minulega stoletja smo dobivali na Goriškem nove zvonove iz Ljubljane in iz bližnjega Vidma. Tu je delovala imenitna zvonarna Poli-Broili. Takrat je nismo znali prav ceniti, ker smo menili, da ne manjka našim drugorodnim sosedom takih zvonarn. Zdaj pa, ko smo se seznanili z odškodninskimi izdelki teh zvonarn od Rima gor, vidimo, da bi bili morali videmsko višje ceniti. Nekatere zvonarne iz pokrajim bolj proti jugu se bahajo z večstoletno ustanovitvijo, toda njih zvonovi so zelo primitivni izdelki brez napredka. In vendar je v teh krajih tekla zibelka tudi zvonski umetnosti.

Zvonovi tvrdke Poli-Broili so bili v marsičem odlični. Imeli so čiste, jasne melodijske glasove, bili so skoraj brezhibno intonirani v zvonilih in njih liv je bil deviško vzoren, nedotaknjen niti s pilo. Ta livni uspeh je pripisoval g. Samassa ilovici v videmski okolici, ki da je posebno primerna za montiranje kalupov. Po teži so bili zvonovi blizu srednjemu težnemu sistemu, vendar pa nekaj lažji kot ljubljanski, zato

pa je bilo njih brenčanje izdatno. Melodijski glasovi niso segali sicer v take daljave kot glasovi zvonov težkega težnega sistema, imeli so pa prednost, da je bilo mali zvon tako daleč slišati kot velikega, kar je omogočala njih navadna intonacija v velikih sekundah.

V sedemdesetih letih je stopilo na površje vprašanje nabave novih zvonov za svetogorsko svetišče. Videmska zvonarna je predlagala, naj se določi število in skupna teža novim zvonovom, naj vsaka zvonarna (ljubljska in videmska) vlije zvonove na svoje stroške, naj komisija izvedencev določi, katero zvonilo naj se odkupi za Sv. goro! Ta predlog je bil menda dovolj ugoden. Toda tedanji prevzvišeni nadvladika je stal preveč pod vplivom ljubezni do rojstne dežele in naročil je vlivanje ljubljanski zvonarni, četudi je bila ta tako malo slovenska kot videmska. In tako je dobila Mati božja zvonilo, ki se ne le zaradi neprimerne (kvartseksstne) intonacije ni moglo našemu ljudstvu priljubiti, ampak je tudi veliki zvon po intonaciji in livu slabo uspel. Toda sedanje povojno zvonilo je še mnogo, mnogo slabše.

Leta 1864. je dobila naša stolna cerkev nove zvonove iz Vidma (h, cis², dis², eis²).² Ti zvonovi so potrdili spretnost in slavo te odlične zvonarne ter so še vedno vredni oznanjevalci božje časti. Pregledal sem jih davno pred vojno v družbi z g. Samasso. Najboljši dokaz dobrega zvona je harmonično soglasje njega alikvotnih glasov. Le zelo redek je slučaj, da bi to soglasje ne bilo natančno, pa bi ne imelo kvarnega vpliva na celotni glas. Tako izjemo tvori veliki zvon v stolnici. Njegovo brenčanje je nemirno, valovito, toda njegov udarni glas je čist, poln in tako mogočen, da bi mu celo veččak prisodil mnogo večjo težo. Ni čuda torej, da ga naši drugorodni someščanje imenujejo campanon. Čudno pa je, da niso znali dobrote teh zvonov prav ceniti gospodje, ki so predlog te zvonarne za Sv. goro tako pristransko odklonili. Zvonoslovje je tedaj pri nas pač še spalo spanje pravičnega, kot še vedno spi pri naših sosedah.

V cerkvi sv. Ignacija na Travniku so dobili deset let pozneje novo zvonilo (es¹, f¹, g¹) tudi iz iste tovarne. Po desetih letih so mali zvon prodali cerkvi na Grad pri Mirnu ter dali v Vidmu viliti nov veliki zvon (des¹). Ta zvon je bil menda zadnji Poli-Broilijev na Goriškem. Je pa ta zvon — kar je meni znanih — najboljši v naši nadškofiji. Ko ga poslušam, se mi zdi, da slišim krasno glasbo iz nebeških višav. Tak zvon zasluži vsaj nekoliko pozornosti za snago. Ko ga pa gledam s Travnika, se vidi, kot bi bil ravnokar dvignjen iz kaknega dimnika. Saj vendar je naš prevzvišeni vladika že pred enim letom ukazal skrbeti za snago in varnost zvonov. Stara nebrižnost za zvonove je menda že tako okostenela, da bo trebalo mnogo časa, preden pridejo vsa naša cerkvena predstojništva do spoznanja, da ima cerkev največjo denarno vrednost v svojih zvonovih in da služijo božji časti.

Ko je pred nekaj leti preminula zvonarska tvrdka Poli-Broili, se je pojavil na Goriškem nov, mlad zvonar. Imenujmo ga Salesio! Njegov oče je imel v Vidmu majhno zvonarno, ki je bila na Goriškem toliko kot neznana. Oče ni bil zadovoljen, da se je sin ločil od njega, zato je pisal na Goriško: Ne izročajte vlivanje zvonov mojemu sinu; nima še dovolj prakse ne izučbe. Tedaj pa je bilo naše ljudstvo in razumništvo v zvonoznanstvu tako nevedno, da je zaupalo vsakemu prihajaču. In tako se je tudi Salesio pri nas vgnezdil.

Ni ga več med živimi in tudi zanj bi moral veljati latinski pregovor: De mortuis nil nisi bene. Pa kakor ni pravila brez izjeme, tako jo ima lahko tudi ta latinski izrek, zlasti takrat, ko ne izvira slabo iz lastne volje, ampak je prirojeno, »leži v krvi«. In tak slučaj imamo tu. Salesio je nosil na sebi slaba svojstva svojega naroda: bil je lahkomiseln, vročekrven, razburljiv, nagel, nasilen, spekulativen in — če mu je kazalo — tudi ošaben. Tako žrtev svojega rodu pa moramo pomilovati kot pijanca, žrtev alkohola. Oh kako ves drugačen je temperament našega ljudstva! In gospodje še sanjajo o neki asimilaciji!

Salesio si je zgradil pri soškem mostu na poti proti Grojni neko zasilno livarno. Ko sem šel nekega dne mimo te livarne, je stal pred njo kmečki voz (menda iz Ročinja nad Kanalom), naložen z novimi zvonovi. Ogledam si jih bolj natančno. V tem času je

prihajal iz livarne delavec, prinašajoč v velikanskem škropilniku vodo, izlivač je na zvonove, pa tako, da je padala in se cedila po celem vozu, ter se je nabrala pod njim prava luža, voz pa je bil že ves črn od napite vode. Kmalu pristopi k meni voznik ter me vpraša: Gospod, ali se razumete kaj na zvonove? Jaz: Nekaj že. On: Prosim, povejte mi, zakaj zvonove tako polivajo? Jaz: Ali ste voz že stehali? On: Smo in zdaj popeljemo še zvonove na tehtnico. Jaz: Toda ne zveste samo teže zvonov, ampak tudi teže vode, katere se je voz dosita napil. In to vodo boste plačali tako drago kot bron.

Salesio sam ni prav zaupal svojemu zvonarskemu znanju. Če tudi vedno pripravljen oporekati mnenju drugih, se je vdajal neugodni kolavdaciji svojih zvonov, ne da bi se bil posebno protivil. Po moji izjavi vsaj je svoje zvonove v Podgori in v Solkanu takoj preli. Ni bilo častno to zanj, ko je pogodbi sam sestavil. Tako nevedni so še bili naši ljudje! S prelitjem v Podgori ni imel sreče. Ko je prelitim zvonovom pritrjeval jarme, se je enemu korenika odtrgala — tako vsaj mi je bilo sporočeno — ter je neki vse tri zvonove še enkrat preli. Zdaj pa je bila sreča izredno radodarna. Zvonovi so brez ugovora v vsakem oziru najboljši, kar jih je Salesio v svojem življenju vli. Srečo so imeli tudi, da so izšli iz najhujše vojne vihre pod Kalvarijo nepoškodovani.

Ni zvonarja, katerega zvonovi bi mi bili znani niti približno v takem številu kot Salesiovi, a nisem našel v velikosti podgorskih (des¹, es¹, f¹) niti enega njegovega zvonila, ki bi se dalo tem celo izdaleč primerjati. Zato pa hvalim vedno podgorske zvonove z nekakim skepticizmom, da niso morda kakošna »kukavičja jajca«.

Salesio je bil junak reklame; reklama mu je bila glavna skrb, napredek v zvonarni postranska. Z reklamo se je vsedel v krog državnih uradnikov, ki jim je bilo izročeno naročanje odškodninskih zvonov. Potisnil je v ozadje druge zvonarne in celo De Polijevo. Vli je bojda nad 200 odškodninskih zvonov. Mnogo sem jih dobil jaz v ocenjevanje. Pristna odškodninska »roba«! Na vsak način slabši kot njih predvojni bratje. Toda posledice niso izostale. Ubilo se je že nezaslišano veliko število njegovih zvonov — govori se nad 70 — in naročevanje odškodninskih zvonov pri njem je bilo ukinjeno in nadaljuje vlivanje izročeno drugim zvonarnam.

Vrnimo se k predvojnimi solkanskim zvonovom! Salesio jih je vdano preli. Nato pošlje k meni gg. solkanskega župana in prvega cerkvenega ključarja z naročilom, naj pridem v zvonarno pregledat prelite zvonove (c¹, d¹, e¹). Liv lep, toda glasovi temni. Mali zvon prenizek, skoraj es¹. On: Popravim, pridite jutri! Jaz: To vam odsvetujem. S svojim popravilom ne morete dovolj zvišati glasu, ki ga vrhu tega še tako oslabite, da ga ne bo slišati v družbi večjih dveh zvonov. (Hkrati sem naglo pregledal krila vseh treh zvonov in opazil, da ima vsako krilo za okras okoli in okoli tri drobne obroče.) On: A kaj vi veste, saj niste zvonar. Jaz: Jutri vam dokažem pred očmi, da vem. Nato odidem.

Salesio je mislil, da je zvonolitje še vedno izključna skrivnost zvonarjev kot je bila do XVI. stoletja. Zdi se, da je sodil nedostajanje zvske književnosti po pomanjkanju takih knjig v svojem materinem jeziku.

Ko se drugi dan vrnem, je Salesio svoje »popravilo« že dokončal. Takoj mi pade v oči distigurirani mali zvon. Volumen krila je bil vidno zmanjšan, tako da ni mogla biti krilna visokost nič večja kot njega debelost. Poizkusim glas — le za malenkost znižan, tako da je bil preje bliže es¹ kot potem e¹. Nato mu rečem: Niste hoteli slušati mojega odsveta. Odpilili ste precejšnjo plast zvona pod krilom z upanjem, da mu zvišate glas v zmyslu pogodbe. Niste tega dosegli, ker ni bilo mogoče zaradi prevelike difference. Glas je še vedno prenizek in moč zvona je uničena. On: Dokažite, da sem zvon pilil! Jaz: Nič lažjega. Poglejte na onih dveh zvonovih na krilih po tri okrasilne drobne obroče, ta ima le dva, enega ste odpilili. — Ta argumentum ad hominem je moža hudo razljutil, vzdignil je pesti proti meni preteč: Če bi imel pri sebi revolver, bi ... »Dovolj, dovolj.« sem ga naglo prekipil, mu obrnil hrbet in odšel.

Za zadevo se nisem dalje brigal, Solkanci so jo izročili odvetniku, ki jih je z zvonarjem »poglihala« — najbrže na račun zvonarjeve denarne zahteve. Zvonski invalid

je prišel s tovarišema v zvonik ter je opravljal do vojne službo s svojim razglasnim in šibkim glasom.

Pozneje sem bil večkrat naprošen, naj pridem preizkusit nove zvonove. Odgovarjal sem: Pridem; če so Salesiovi, pa ne.

Pouku drugih je bil Salesio nedostopen, niti izkušnja v nesreči ga ni izmodrovala. Afera s solkanskim malim zvonom je šla mimo njega brez učinka. Ko je pozneje vлил tri nove zvonove za cerkev sv. Roka, mu je izpadel veliki zvon prenizko. Priznal je, pa rekel g. župniku, da popravi. G. župnik me pride vprašat, ali je to mogoče. Jaz: Mogoče je, če je diferenca prav majhna, toda bolje je tako diferenco pustiti kot z manjšanjem krila manjšati moč glasu. G. župnik ni nič opravil, zvonar je ostal svojeglaven. Pozneje je bilo iz skupnega zvonjenja slišati glasno manjša zvonova, velikega pa prav malo.

Solkanskemu je bil podoben slučaj v Šempetru. Salesio je vлил novo zvonilo nič boljše kot solkansko. Tu je bil pa glas velikega zvona previsok in zato je zvon opilil od znotraj na vratu pod avbo. Šempeterci so se temu uprli. Poklicali so mene in — ne da bi jaz vedel — g. Samasso k preizkušnji zvonila. Ko sem preizkušal trajnost in način resonance, se prikaže prijazen obraz g. Samasse z vzklikom: Herr Gott, die Glocken sind ja tonlos! Jaz: Leider wahr! — Nato začneva nadaljevati pričeto preizkušnjo, katere uspeh je bil seveda negativen.

Na podlagi najine izjave je zahtevalo cerkveno predstojništvo preliv zvonov. Temu se je Salesio uprl in zadeva je bila izročena sodišču. Šempeterci so izročili zagovorništvo versko vzornemu odvetniku dr. Fraportiju, Salesio pa židu dr. R. Luzzattu. Sodno obravnavanje je spravilo gospode na sodišču v zadrego. Sami niso imeli med seboj nikogar, ki bi mu ne bil zvon velika neznanica. Ponujali so preizkušnjo drugorodnim glasbenikom, a ti so zaporedoma odklanjali, rekoč, da niso specialisti za zvonove. Tako je padla izbira na dva preprosta mestna godca, ki sta seveda bila v zvonoznanstvu pravi ničli.

Ker so Šempeterci vedeli, da nima Salesio za preizkušnjo zvonov kompetentnega instrumenta, so naprosili g. Samasso, naj jim pošlje svojega. Zgodilo se je, toda pod pogojem, da ga rabi le pisec teh vrstic. Tako sem dobil tudi jaz priliko prisostvovati preizkušnji v zvoniku.

Pravim: preizkušnji, a to ni bila resna preizkušnja, ampak bolj preizkuševalna burka. Godca sta prinesla v zvonik svoji trobili in krepko zatrobila, da se je zrak v zvoniku silno pretresel. Oglasilo se je hkrati pet glasov: trije iz zvonov in dva iz trobil. Kar opomni navzoč cerkveni ključar: Gospoda preizkuševaveca, mi ne potrebujemo glasov vaših trobil, ampak glasove naših zvonov in sicer vse, kar jih je mogoče iz vsakega zvona izvabiti. — Ta opazka je na godca grozno učinkovala, kar sapo jima je zaprla. Nato se zateče eden k izgovoru: Da bi se na naše trobljenje oglasil le en zvon, je nemogoče. — Cerkveni ključar: Prav res, ker vaša trobila so na mestu v plesnih dvoranah, ne pa v zvoniku. Imamo pa instrument, s katerim se lahko iz vsakega zvona posamno in zaporedoma izvabi več glasov, ne da bi se druga zvonova kaj oglasila. Tega smo se prepričali na lastna ušesa, ko je pred kratkim g. zvonar iz Ljubljane preizkusil te zvonove. Ta instrument je posodil temu-le gospodu (pokaže na mene) in tega gospoda prosim, naj gg. godcema pokaže, kako se zvonovi preizkusijo. V tem hipu plané Salesio proti meni in zavpije s povzdignjenima pestema: Ne, ne pustim, če ne, vas vržem z zvonika. — S tem je preizkuševalna burka končala. Kar je sledilo, je bilo le prerokanje med strankama. Najbolj v zadregi sta bila godca; vedela sta, da nista še ničesar dosegla, videla sta, da ste prevzela nalogo, ki ji nista kos. In sodišču bo treba predložiti pravilno sestavljeno ocano.

Uvidela sta, da se hudo blamirata in poskusila sta blamažo zakriti z izgovori. Tako reče eden: Kaj treba take natančnosti, saj ti zvonovi niso za kako razstavo. — Temu odgovorim jaz: Prijatelj, vi se motite. Ti zvonovi so v službi cerkve, na razstavi pa služijo človeški reklami in božja čast je menda več kot človeška spekulacija. — Pod vtisom zavesti, da do nameravane preizkušnje zvonov niti nismo prišli, smo začeli stopati z zvonika.

Ko se je potem sestavljalo sporočilo na sodišče ter sta hotela godca zvonove odobriti, se oglašil (dobro informiran) g. odvetnik, zastopnik Šempeterceev, z izjavo: Zahtevam, da se zabeleži ta moj protest. Protestiram proti odobritvi zvonov; zvonovi niso bili niti prav preizkuševani, vrhu tega je veliki zvon popravljen s pilo od znotraj pod avbo, ker je prišel iz liva previsokega glasu. Najboljši zvonoslovci in veščaki učijo: Piljen zvon se ne more niti oceniti, kam li odobriti.

Tega sta se godca ustrašila, opustila nameravano odobritev in Šempeterci niso bili prisiljeni obdržati slabih zvonov.

Ti mnogi neuspehi in škode Salesiove so tudi mene bolele, tembolj ker sem bil jaz — četudi proti svoji volji in prisiljen — najbolj izpostavljeni in v ospredje stopajoči nasprotnik njegovih zvonov. Zato sem iskal mnogo časa prilike, da mu pokažem, da nimam proti njemu najmanjše mržnje in da mu ne želim najmanjše škode. Smolo sva imela oba: on, da njegovi zvonovi niso bili vredni pohvale; jaz: da sem imel pred očmi le čast in korist naših cerkvá. Slednjič se mi je ponudila primerna prilika. Lahek težni sistem Salesiovih zvonov je bil ugoden malim zvonovom, zato so bili njegovi mali zvonovi pod težo šestih kvintalov vobče še dobri. Tudi si je pridobil v vlivanju majhnih zvonov večjo prakso, ker je dobival zanje mnogo več naročil.

Podružna cerkev M. B. v moji rojstni vasi je imela tri majhne zvonove, katerih eden je bil ubit. Tedanji g. kurat je nabral s prispevki Krajcarske družbe potrební denar za prelitje celega zvonila. Naročbo je izročil meni. Obvestil sem o tem g. Salesia. Prišel je k meni in dogovorila sva se prijateljsko, kot da ni bilo še med nama nobenega nasprotstva. Šlo se je za težo 10 do 12 kvintalov. Intonacijo sem prepustil njemu, vedoč, da so mu najljubša melodična zvonila.

Preden je pričel z livom, mi je sporočil, da mu ne kaže izvršiti dela v podružnici v Gorici, ker nima drugih naročil razen še enega zvončiča za Istro in da raje plača carino na meji.

Delo se je dobro posrečilo: liv neobdelan, lep, glasovi ubrani, brenčanje intenzívno. Moje zadovoljnosti je bil Salesio silno vesel. To veselje ga je tako prevzelo, da se je hotel pobahati s svojo bistroumnostjo, ki mu pa ni delala časti. Povedal mi je, da se mu je posrečilo oslepariti avstr. carinarno za težo enega zvona. Ko sem mu rekel, da to ni prav, da so zvonovi posvečeni, da imajo služiti božji časti, da sleparstvo ni na mestu niti med ljudmi, kaj šele nasproti Bogu, me je zavrnil s temi-le besedami: Ali ne veste vi, da kdor ne zna s, ni pravi J.! — To je pa tudi meni zaprlo sapo.

Goričan.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Cerkveni moški zbori. Priredil Stanko Premrl. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1929. — Zbirka je urejena po načinu Foersterjeve Cecilije. Kakor teče cerkveno leto, tako se vrste poleg Mašnih (10 pesmi), Marijinih (20), Evharističnih (19) ter Raznih (10), ki so v večini, pesmi za Advent (1), Božič (5), Ime Jezusovo in Novo leto (1), Razglašenje Gospodovo (1), Postni čas (7), Veliko noč (5), Sv. Rešnje Telo (4), Binkošti (1) in za Kvaterne nedelje (1). Zastopani so skladatelji Foerster, Kimovec, Premrl, Vodopivec, Mihelečič, Traven, Rihar, Belar, Hribar, Bolè, Hajdrih, Levičnik, Cvek, Laharnar, dr. Dolinar, Kumar, Leban, Sattner, Hladnik, Ferjančič, Jereb, Miheleč, Tome, Jobst, Mav, Miglič, Lukman, Fajgelj, Gržinčič, Grum, Gallus, Haydn, dve sta narodni. Mnoga imena, renomirana, po večini stara, nekatera nova. Skupaj 85 pesmi na 95 straneh, za kraje, kjer nastopa moški zbor le kdaj pa kdaj, naravnost prilika za izbirčnost. Seveda se v nekaj letih tudi veliko porabi in deloma obrabi, tako da kaj novega vedno prija, dasi se lepa cerkvena pesem nikdar ne postara, je zaradi in v zvezi z mističnosti vere in lepoto liturgije trajno učinkovita, participira odtod nesmrtnost in nevenljivo moč, je kakor evangelij, ki ga po kratkem presledku zopet radi slišimo in ob-

¹ Zal, da čezmerna kvarta (tritonus, diabolus in musica) ne dovoljuje hkratnega zvonjenja vseh štirih zvonov. Tega pa je kriv naročnik, ne zvonar.

čutimo kakor novega. Zbirka je v celoti najmanj dobra, je pa v posameznih prispevkih zelo dobra. Nekaj pesmi, ki so v izvirniku mešani zbori, je aranžiranih za moški zbor, pri čemer si je prireditelj dovolil manjše spremembe, včasih celo v napevu. Jaz bi jih raje pustil mešanim zborom, vkolikor ne bi bil za tvarino v zadregi, in čim lepša je pesem, tem manj bi se je hotel dotakniti. Pevci seveda jih bodo veselili. Dobro je tudi to, da se tako pokaže, kako se taka reč napravi. Par skladb prav dobro zadene tradicijski zvok in značaj našega moškega zbora, najbolj 20. in 25., prva je Hajdrihova, ki jo označujeta skladatelj in njegova doba, druga je Mavova, ki zna pisati popularno v dobrem pomenu, brez truda in siljenja, iz prirojene darovitosti. Malokdaj da Mav ne bi pogodil pravega tona. Naj se vidi njegova pesem, ne vsaka, še tako preprosta, namena, ki ji ga daje avtor, služiti ljudstvu in pobožnosti, zlepa ne zgreši. Spoznal je, kako je treba peti in kako se piše »zielsicher«, kakor bi rekel Nemeec. Če bo hotel kdaj tupatam kaj revidirati, dognati skladbe do harmoničnih in formalnih potankosti, če se bo hotel nekoliko otresti tiranije vsakdanje in toliko priporočane popularnosti, sem prepričan, da dobimo izbor njegovega najboljšega. In do zdaj objavljenega moremo po pravici in brez strahu razočaranja kaj takega pričakovati. Od drugih zaslužijo mnoge, da jih vsaj omenim in tako nanje opozorim: Vsemogočni Bog nas kliče (10. pesem), Jezik, poj skrivnost (31.), Vsevišnji Kralj (32.), Hvali, Sion (34.), Ave, o čista ti (53.), In nomine Iesu (76.), Ave Maria (77.) in še marsikatera, n. pr. Hribarjeva Veselo pesem, ali nežna in nekoliko zamišljena Premrlova Marija naše upanje in težja njegova Brezgrešni in Brezmadežni, tudi Marijino Vnebovzetje in par prav prisrčnih krajsih, dalje Ferjančičeva, Jerebova, Tomčeva, Kimovčeva Častimo in Molite angeli, melodijske, lahke in lepe Miheličeve in Vodopivčeve, Jobstova Pred Marijino podobo, ki pa bi bila še boljša, če bi bila tonaliteta nekoliko bolj povdarjena, bodi že h-mol ali d-dur, ker je sicer harmonično zelo zanimiva, kakor marsikaj tega skladatelja, ki slovi obenem kot izboren organist. Med najlepšimi Marijinimi, zame najlepša, je Dolinarjeva Zaupno, glej, prihajamo. Poslušal sem jo včasih v semenišču in bi jo še. Dasi skladateljev prvenec, vendar zelo srečen. Taka nastane pesem, kadar vztrepetava vsa duša in se srce razplamti v svetem ognju, tudi le tako se more roditi lepa pesem, cerkvena ali svetna. — Med sotrudniki te zbirke sta se predstavila s svojimi proizvodi dva nova, Silvester Mihelič in Jerko Gržinčič, ta že nekoliko znan. Sta, kakor navadno vsi, ki začenjajo, nekakšna harmonična eklektika, ki se opajata z lepim zvokom, nizajoča učinkovite harmonije, kakor se moškemu zboru tako lepo prilega, gnana od znotraj po nekoliko mistično religioznem čuvstvu in od zunaj deloma vplivana, kakor nekateri drugi, po Premrlovem idealu. Gržinčič ima dve pesmi. Prva se mi zdi boljša kot druga, kljub nekaterim manj zadostno motiviranim sporednim ter vrhtega še vedno istim kvintam in kljub prevečkrat ter neekonomično zaganjajočemu se asu v melodiju. Pripomnil bi, da je še vedno dobro in prav, če imajo kvinte raison d'être, tudi v našem avtonomnem času. Mihelič je prispeval štiri dobre pesmi, harmonično solidne in tudi drugače zanimive. Prva Marijina je mirna, druga proti koncu krepka in uspešno naraščajoča. Prav tako lepi sta evharistični, še bolj prva s prijetnim sklepom kot druga z nekoliko na znano Gerbičovo pesmico spominjajočim začetkom. — Prireditelj je imel nedvomno veliko dela, preden je toliko in tako dobrega zbral. Napravil je zborom veliko uslugo in gotovo veselje obenem. Vidi se na prvi pogled, da si je pridobil tekom let v takšnem poslu dovoljkušenj, kajti zbirka je urejena skrbno in natančno. Tiskovnih napak skoraj ni, event. malenkosti si bo lahko vsakdo sam popravil.*

* V Zahvalni mora imeti II. tenor v 9. taktu obakrat f (ne g), v predzadnjem taktu pa mora stati v basih razveznik (ne križ). Na strani 90. v drugem taktu spodaj imajo orgle osminke es fis (ne gis) g a. Pri štev. 76. paziti posebno na tonov način in predznamenja! Pri štev. 63. manjka v zadnjih treh sistemih drugi križ cis (d-dur). V štev. 40. v 9. taktu pred zadnje tri osminke I. basa razveznik, torej a ne ais! V štev. 27. v predzadnjem taktu pred zadnjo četrtinko razveznik. V kazalu pri štev. 45. ime skladatelja Jereb (ne Jobst).

K šte. 74. naj pripomnim glede teksta, da bi bilo kazalo pisati rudeč, ali u vsaj v oklepaju, namesto pravilno rdeč, ker bi utegnilo pomanjkanje vokala koga moliti. R je težko samega peti, še v zvezi s samoglasnikom težje kot druge soglasnike. — Morda bi bil prireditelj storil prav, če bi bil zabeležil še imena pesnikov, ker se že pripisuje temu zadnji čas večja važnost.

Tisk (litografija) je lep in razločen, papir dober. Cena 40 Din.

Mislím, da bo postala zbirka s tolikim in takim repertoarjem kmalu nepogrešljiv vademekum slehernemu organistu.

Jos. Klemenčič.

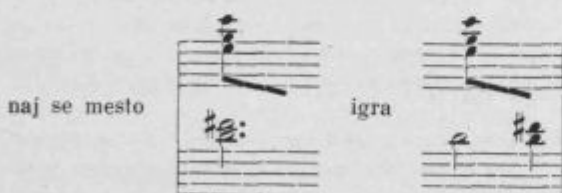
Ing. Franjo Dugan: *Staroslavenska misa. Mješoviti zbor.* Izdanje Hrv. knjiž. društva sv. Jeronima u Zagrebu. Med lani na Hrvatskem izišlimi staroslovenskimi mašami, ki so nastale vsled razpisanega natečaja za več nagrad, je dobila gori omenjena drugo nagrado. Maša ing. Franja Dugana je odlično, zrelo glasbeno delo; plemenito v izrazu, polno zdrave, neprisiljene melodike, ki je semtertja za Hrvata celo izredno mehka, po večini pa izrazito hrvatska; deloma homofonna, deloma polifonna, vsekakor pa samorasla, zelo poučna, učinkovita. Avtor prinaša večkrat temo v oktavah med basom in tenorom, včasih med basom in altom in še drugače. Zmerno, pa spretno se poslužuje hromatike in gradi svoj stavek od enoglasja do velikega polnoglasja (deveteroglasni Sklep v Slavi). Prijetno in zanimivo modulira, zlasti po terni sorodnosti akordov. Moderen je tudi glede tonalitete: sklepi so največkrat drugačni kot začetki. Maša ing. Dugana je napravila name nenavadno ugoden in močan vtis.

Rudolf Taclik: *Staroslavenska misa. Mješoviti zbor.*

I. Boris Krnic: *Staroslavenska misa. Mješoviti zbor.* V prej imenovanem hrv. založništvu sta izšli tudi Taclikova in Krnicova maša. Obe sta dokaj preprostejši od Duganove, pa vendar solidno zgrajeni. Nekaj mest v Taclikovi (>Razpete, >I vskrse, >Ispovedaju jedino kršćene<) v Veri in še nekaj drugih drugod je prav zanimivih.

St. Premrl.

Zorko Prelovec: *Album slovenskih narodnih pesmi za srednji glas s klavirjem.* Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 30 Din. Zbirka obsega osem pesmi: 1. Bom šel na planince, 2. Hribčki ponižajte se, 3. Pa so fantje proti vasi šli, 4. Spomlad prav lušno je, 5. Moja kosa je križavna, 6. Ljuba si pomlad zelena, 7. Ena tička priletela, 8. Ti si urce zamudila. Prireditelj za klavir je preprosta, prikupna, ponekod celo izrazita. Prireditelj je pri več pesmih poskrbel še za variacije v spremljanju. Le par mest je glasbeno nekoliko šibkih oziroma nepravilnih, in sicer na str. 9:

ker g zgoraj in fis spodaj v tej uporabi nista skupaj mogoča. Istotako se slabo glase vzporedne oktave v klavirju na st. 16, kakor tudi že prej na str. 12 v II. sistemu med 4. in 5. taktom. Drugače pa zbirko toplo priporočam.

S. P.

Narodni praznik. Zbirka domorodnih pesmi za osnovne, meščanske in srednje šole. Zbral in uredil Kramolc Luka. I. Samozaložba. V Ljubljani 1929. Vse pravice pridržane. — Zbirka 28 skladb, oziroma domorodnih pesmi na razna nova besedila, izmed katerih so nekatera uglasbena po parkrat. Skladatelji, ki so prispevali k tej lepi zbirki, so: Mav (2 pesmi), Tomc (6), Klemenčič (1), Kimovec (1), Dolinar (1), Sattner (1), Mirk (1), Ocvirk (7), K. Pahor (1), Kramolc (1 harmonizacija), Juvanec (1), Pregelj (1), E. Adamič (1 harmonizacija) in Hochreiter (3). Skladb je sedem enoglasnih, štiri dvo-

glasne in ena triglasna; vse te s klavirjem. Za ženski oziroma deški ali mladinski zbor jih je sedem, za moški zbor dve, za mešani zbor štiri in za mešani zbor s klavirjem tri. Mnogo pesmi je preprostih, lahkih; so pa že med njimi nekatere prav izrazite (Mavove, Tomčeve in drugih). Med boljše, zelo umetne spada Klemenčičeva, vseskoz plemenita v petju in močno podčrtana v klavirju, vse tri Hochreiterjeve, izmed katerih je mešani zbor »Na Vidov dan« prav dramatična, silno krepka in Kimovčeva »Domovina, bela golobica«, odlična kontrapunktična skladba, pa hkrati vsa naša, živahna in prikupna od katerekoli strani jo gledaš. Bogata zbirka je našim šolam in šolarjem vrlo dobrodošla.

S. P.

Prof. M. Bajuk: Teoretična praktična tamburaška šola. V Ljubljani, 1929. Jugoslovanska knjigarna. Cena 40 Din. Izborna tamburaška šola, ki te jasno in temeljito uvede v splošno glasbeno teorijo, istotako v teorijo tamburic in v praktično tamburanje. Delo najtopleje priporočamo.

Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami. Napisal dr. M. Murko. (Separatni odtis iz »Etnologa« III., glasnika Etnografskega muzeja v Ljubljani). Ljubljana 1929. Nad vse zanimiva knjižica, ki popisuje svoječasno, predvojno veliko zbiranje narodne pesmi v Avstriji, ki se je pa žal vsled vojne in drugih zaprek ustavilo in razbilo. Poroča o delu slovenskega odbora za omenjeno nameravano veliko zbirko. Posebej še poudarja izredne zasluge organista Franceta Kramarja, ki si jih je pridobil kot dolgoletni vztrajen in spreten nabiratelj. Veseli nas, da smo dali g. Kramarju precej prostora v našem »Cerkvenem Glasbeniku«, da je mogel poročati o svojih bogatih nabirkah in da se zanimajo za njegove članke celo univerzitetni profesorji. Gotovo so bili Kramarjevi članki pobuda tudi za pričujočo prof. Murkovo razpravo. Celotna zbirka do sedaj nabranih slovenskih narodnih pesmi je bila zadnji čas izročena Etnografskemu muzeju v Ljubljani. Zdaj gre za to, da se zbirka končno uredi in izda.

»Pjevajte Gospodinu pjesmu novuc. Pod tem naslovom je pričel hrvatski glasbenik, frančiškan p. Bernardin dr. Sokol izdajati nove hrvatske cerkvenoglasbene zbirke. Izšlo je do sedaj pet zvezkov. 1. Slava evharistijskom Isusu, 2. in 3. Slava Djevići-Majci, 4. Živio Papa Pio XI. in 5. Živio nadbiskup dr. Antun Bauer. Skladbe so tako prirejene, da se morejo po večini peti ali v mešanem ali ženskem oziroma moškem zboru. Kot skladatelji so v zbirki zastopani: Krsto Odak, O. B. Sokol, dr. Božidar Širola, J. Obersteiner, P. Hugolin Sattner, Stanko Premrl, Emil Hochreiter, Licinjo Refice, Rossatti in I. Škroup. Skladbe so boljše vrste, skrbno odbrane oziroma spretno prirejene. Tisk jako lep. Cena posameznim zvezkom 20 Din. Toplo priporočamo.

S. P.

Naši glasbeni listi.

Zbori 1929, št. 3, objavljajo veliko novo pevsko glasbeno delo našega izredno plodovitega in priljubljenega skladatelja Emila Adamiča »Šaljivke«, suite za mešani zbor a capella. Suita je zložena v treh obsežnih stavkih: 1. Čudna zdravila, 2. Taneaj, črni kos! in 3. Pastirske. Prvi zbor je pisan za soprane, alte, tenore in base, drugi za soprane, mezzosoprane, alte in baritone, tretji zopet za običajni mešani zbor. Suita je zelo posrečena skladba, melodično in ritmično zanimiva, diatonična, zelo samostojna in živahna v glasovih, ponekod skoro preveč melizmatična — rekel bi — bolj instrumentalna nego vokalna. Dobro izvedena bo napravila brezdvomno silen vtis.

Pevec 1929, št. 5—6, prinaša M. Tomčev ženski zbor »Narodna«, Anton Jobstov mešani zbor »Na poljani« in A. Mavov ženski zbor »Dékle, dékle, kaj bo s tabo!?!«

Nova Muzika 1929, št. 3, prinaša Srečko Koporčevo Sonatino, II. stavek, Vilko Ukmarjev samospjev: Melanholijo, iz ciklusa Mihovil Logarjevih klavirskih skladb njegov II. stavek z naslovom »Oskubljeni slavec, kateri je izgubil glas«, P. Rančigajevo pesem

»Otroci štejejo«, Miloš Salačev »Scherzo« iz »Male klavirske suite« in M. Tajčevičevo II. Malo suito za klavir. V literarni prilogi je pomemben Josip Mantuanijev članek o našem rojaku glasbeniku Juriju Mihevcu (roj. v Ljubljani 22. marca 1805, umrl v mestecu Mennecey, 50 km od Pariza, 31. avgusta 1882).

Sveta Cecilija 1929, št. 3. Vsebina je sledeča: Komorna muzika u Zagrebu (dr. A. Goglia), Hrvatska oaza u zapadnoj Slovačkoj i tamošnje narodne popijevke (dr. M. Gavazzi), Glasbene sličice (dr. P. Crnkovački), Glazbeno pismo iz Beča (R. Alexander), Predstavnički bugarske muzičke kulture: Dimitr Hadži Georgijev in A. P. Bersenjev (ŠK.), Glazbena sezona u Zagrebu (L. Šafranek-Kavič), Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života (VI. D.), Iz hrvatske glazbene prošlosti (O. A. Zaninović in Jurij Lahner), Hrvatske pučke popijevke (A. Buršić), Dopisi, Literatura (čudimo se, zakaj Sveta Cecilija ne prinese ocene ali vsaj oglasa, da je izšla A. Premrlova latinska maša v čast sv. Jožefu), **Razne vesti.** — Glasbena priloga ima dr. B. Širolov introit za skupni praznik cerkvenih učencev »In medio Ecclesiae« in O. A. Canjuge mešani zbor »Ti djevičá čuvarice«.

Razne vesti.

Orglarska šola v Ljubljani je dobila še druge orgle. Delo je Brandlovo in je imelo prvotno pet registrov: Principal 8', Burdon 8', Flavto 4, Dubleto in Subbas 16 s pedalno zvezo. Orgle, ki so stale do sedaj v gorski podružnici župnije Loka pri Zidanem mostu, je kupil orglarski mojster Franc Jenko, jih preuredil, dodal še Eolino 8' ter prodal Cecilijinemu društvu ljubljanske škofije. S tem je izpolnjena dolgoletna želja ljubljanske orglarske šole, da si nabavi še druge orgle za vajo učencem, ki jim ene same orgle ne zadostujejo. Ker pa šola sama nima dovolj sredstev, da bi popolnoma plačala nove orgle, se obrača do vseh prijateljev cerkvene glasbe, da ji priskočijo na pomoč in po svojih močeh prispevajo v tej izredni pa nujni potrebi.

V ljubljanski operi je 5. septembra pri predstavi Čajkovskega »Evgenija Onjegina« uspešno nastopil nov slovenski tenorist g. Josip Gostič. Do sedaj je bil član opernega pevskega zbora, solopetje je študiral na ljubljanskem konservatoriju. Prej pa je že z vrlim uspehom dovršil ljubljansko orglarsko šolo. G. Gostiču želimo najboljših nadaljnjih uspehov.

Na ljubljanskem drž. konservatoriju obstoja od 15. jan. t. l. operna šola. Vanjo se sprejemajo učenci, ki se hočejo pripraviti za operni poklic in ki so dovršili 3 do 4 letnike konservatorijskih študij v solopetju s predpisanimi obveznimi stranskimi predmeti, predvsem v klavirju. Študij v operni šoli traja tri leta. Glavne predmete poučuje odlična članica ljubljanske drame gospa Cirila Škerlj-Medvedova, ki je dovršila operno šolo dunajske akademije za glasbo in upodabljačo umetnost.

Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo ima v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani naprodaj: Foersterjev Credo, Premrlov Ave Maria, Misijonske in Sem kakor oljka, Ferjančičevo Psalmodijo, Gerbičevo Metodiko pevskega pouka in Mantuanijev spis »Janez Pierluigi (Palestrina)«.

Slovenski skladatelj Matija Bravničar je izročil upravi Narodnega gledališča v Ljubljani svojo opero »Pohujšanje v dolini šentflorijanski«. Opera se bo izvajala že v novi sezoni.

Pevski zbor jeseniškega Kat. delavskega prosv. društva je 1. septembra gostoval v društvenem domu na Breznici z Vilharjevo opero »Smiljanec«.

V Belgradu se je meseca avgusta vršilo zborovanje godbenikov naše kraljevine. Predsedoval je nadzornik prosvetnega ministrstva Krstić.

Mednarodni glasbeni festival se bo vršil l. 1930. v Moskvi.

Umrla sta skladatelja: v Parizu Andre Charles Prosper Messenger, skladatelj mnogih oper, ravnatelj pariške opere, v Brnu František Neumann, ki je zložil tudi več opernih in drugih glasbenih del.

V Sofiji je začel izhajati glasbeni list »Junoški drugar«, ki hoče poglobiti umevanje sodobne slovanske glasbe.

Hrvatska redovnica S. Lujza Kozinović je zložila staroslovensko mašo na čast sv. Ignaciju za triglasni ženski zbor in orgle ter jo posvetila zagrebškemu nadškofu Bauerju o priliki 50 letnice njegovega mašništva.

Poljski skladatelj Ljubomir Michal Rogowski, ki biva že tretje leto v Dubrovniku, je dovršil glasbeno dramo »Kraljevič Marko«.

1. septembra sta se vršila v postojnski jami dva simfonična koncerta pod vodstvom P. Mascagnija. Izvajale so se skladbe Rossinija, Verdija, Mendelssohna, Mascagnija, Wagnerja, Čajkovskega in Brahmsa.

Srbski skladatelj Petar Konjović je dokončal novo opersko delo »Koštana«.

Mozartovo do sedaj neznano mašo je izsledil v arhivu župne cerkve v Badenu pri Dunaju tamošnji organist Bernhard Neffger. Naslovna stran maše se glasi: Harmoniemesse in B pro Soprano, Alto, Tenore, Basso, 2 Violini, Viola, 2 Klarineti, 2 Fagotti, 2 Corni, Violono et Violoncello et Organo. Auctore W. Amadeo Mozart. Ni pa še dognano, če ta maša ni potvorba. Ker je Mozart l. 1791. bival od junija do oktobra v Badenu in zložil tamkaj za tamošnji kor znani Ave verum Corpus, je mogoče, da je pustil tam tudi to mašo.

To in ono.

»Dičenje s tujim perjem.« V 7—8 številki »C. Gl.« poroča g. Ivan Primožič, da je slišal dne 10. marca 1929 v ljubljanskem radiu »Vodopivčev: Gvantič je šivala« — zapeto od radovljiškega okteta. To pesem, da je slišal med vojno v nemščini. Gotovo jo je slišal, saj je svetovnoznana »Spinn, spinn von früh bis spät« — schwedische Volksweise. Dobi se v skoro vsaki klavirski šoli. Ko sem bival med vojno kot begunec v Cerknici (kaplan in organist), sem to pesem priredil za moški zbor in besedilo poslovenil. (Naslava »Gvantič je šivala« pa jaz pesmi nisem dal.) Kako je rokopis te pesmi prišel v Radovljico — pa mi je popolnoma neznano. Če me je ljubljanski radio označil kot »skladatelja« te pesmi — sem na tem čisto nedolžen.

Vinko Vodopivec.

Liturgični igrokazi. Zveza katoliških pisateljev v Avstriji je priredila zadnja leta pred cerkvami na Dunaju, na Nižjeavstrijskem in Štajerskem, vedno v tesni zvezi s službo božjo kratke liturgične igrokaze na prostem. Lansko leto so se vršile te igre nepretrgoma vsako nedeljo in vsak praznik, od Velike sobote skoro do Božiča. Do konca januarja t. l. se je igralo preko 400 iger.

Obnovitev teh srednjeveških litugičnih iger ima namen obuditi v današnjem človeku, ki je zapadel materializmu, mehanizaciji in duševni toposti, zopet svežo in zdravo-naivno pobožnost. Naravnost občudovanja vreden je pogum nemških katoličanov, ki se upajo v velemestu stopiti na plan s prireditvijo, ki se naši dosedanji navadi zdi naravnost senzacionalna. Te igre se vrše takole:

Ko se konča služba božja, se zberejo ljudje pred cerkvijo. Iz cerkve stopita dva glasnika v renesančnem kostumu ter oznanjata glasno prihod igralcev. Cerkven zbor zapoje mogočen koral. Ko se petje konča, se pred cerkvijo prikaže spreved igralcev v pestrih zgodovinskih oblekah. Na stopnicah pred cerkvijo izvajajo nato pred veliko publiko skromno igro v duhu velikega španskega pesnika Calderona. Te religiozne igre prikazujejo biblične motive, vzete iz Stare in Nove zaveze. Množica sledi enostavni dram, ki ne potrebuje ne sijaja, ne rafiniranih tehničnih pripomočkov.

Po približno polurni igri se igrokaz konča, iz cerkve se prikaže zbor otroških angelov, med njimi Kristus s kelihom v roki. Cerkven zbor zapoje »Tantum ergo«, nato mogočno zavzove zvonovi. Ljudstvo hiti v cerkev, sledeč Kristusu in angelom; pred oltarjem pa stoji že duhovnik in s kratkim blagoslovom zaključi religiozno prireditev.

Na tak način so zadnja leta zopet velikopotezno obnovili srednjeveške igre. Posebej za Veliko noč, Rešnje Telo, Vse svete in Advent so se priredile posebne igre, ki

so se združile tudi s procesijami. Reči moramo, da se je velikomestni človek rad vživel vanje. Bistveno za te igre je, da sodeluje in gleda vse ljudstvo. Režijski stroški se krijejo s prodajo programa; dobičkov ni nič, le igralcem, ki često žrtvujejo mnogo, se plača majhen honorar. Manjše vloge igrajo diletanti, glavne vloge pa so v rokah poklicnih igralcev, ki radi sodelujejo pri teh religioznih igrokazih na prostem.

Kaj smatrajo ponekod za cerkveno glasbo? Med vojno se je marsikaj dogodilo, česar bi si človek prej niti ne domišljjal. Eden izmed naših vrlih pevovodij zahodnega Goriškega je bil interniran v Spodnji Italiji. Njemu in mnogim drugim, ki so morali prekiniti svoje študije, je bil dolg čas vsled pomanjkanja knjig itd. Kdo bi zameril torej spretnemu igralcu na orglah in klavirju, da je bil ves srečen, če se je srečal kje s kakim takim instrumentom. O spretnosti imenovanega je kmalu izvedela cela vas, ozir. mesto (tam doli so vasi, ki štejejo po 10 tisoč in več prebivalcev) in seveda tudi župnik, ki ga je naprosil, da bi zbral nekoliko pevcev izmed svojih sointernirancev, ter povzdignil slovesnost službe božje s petjem in orgljanjem. Ugodil je prijaznemu župniku. Peli so (v treh) latinsko mašo. Dopadla se je ljudstvu, a ne tako preludiji, ki jih je proizvajal po cerkvenih predpisih. Ko je namreč končala služba božja, je kar obsulo ljudstvo pevovodjo in pevce z željo, da bi bilo prihodnjič igranje bolj živo. Treba je bilo torej vsaj nekoliko ugoditi ljudstvu, ki ni slišalo še nikdar petja in igranja v cerkvenem smislu. Cerkev je bila natlačeno polna. Med verniki je bilo mnogo internirancev in mnogo naših vojnih ujetnikov. Orgle zapojejo, veselo zapojejo: »Naprej... Hej... Lepa... Mnogim izmed naših so prišle solze v oči, ko so jim udarjale na ušesa znane melodije, ki seveda ne spadajo v cerkev. Tudi je želel župnik, da ga organist pri prefaciji spremlja, kakor je tam navada. Težko je tu zadeti pravo melodijo in takt; a igralec jo je zadel, da si malo posvetno. Na misel mu pride znana otožna narodna: Ljubca povej, povej, in ujemalo se je. Po končani službi božji se je kar trlo ljudstvo okrog igralca in mu častitalo: to je igranje; mi hočemo imeti v cerkvi nekaj veselega. Kaj ne, kaj se še dan danes dogaja po svetu celo tam, kjer bi se kaj takega najmanj pričakovalo!

DAROVI ZA CERKVENI GLASBENIK.

Po 60 Din so darovali: G. Alojzij Stroj, stolni kanonik v Ljubljani, župna cerkev na Vrabčah in župna cerkev v Štjaku; po 56 Din: g. Jos. Malovrh, organist v Clevelandu; po 20 Din: g. Fran Cimerman, poslovodja v Celju, g. Pavel Rančigaj, učitelj glasbe v Ljubljani, g. Franc Blažič, kaplan na Vrhniki; po 10 Din: g. Franc Spindler, župnik in duh. svetnik pri Št. Lovrencu na Dravskem polju, Srečko Kristan, šolski upravitelj v Lešah, g. Davorin Colnarič, organist v Št. Janžu na Dravskem polju, g. Leopold Govekar, kaplan v Križah na Gorenjskem; po 5 Din: g. Tomaž Holmar, organist v Žabnici pri Trbižu. Najlepše se vsem zahvaljujemo in Bog vsem povrni!

Darovi za druge orgle v ljubljanski orglarski šoli. G. Alojzij Kralj, župnik na Gočah, 74 Din; g. Kvirin Pertl, šolski upravitelj v Kapeli (Prekmurje), 30 Din. Bog plačaj!

Današnjemu listu je priložena glasbena priloga (8 strani) s sledečimi skladbami: Posvetitev Mariji, Brezmadežni, zložil P. Hugolin Sattner, Posvetitev Mariji, zložil Josip Klemenčič, Ti najlepša, zložil Jožef Zrimšek, Varihom Slovenije, zložil Al. Mav, Zdrava Marija, zložil Stanko Premrl. Posamezni izvodi po 3 Din.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Ceč.